

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Zastoupení druhů pojištění obyvatel ČR

Bc. Vladimír Svoboda

**Diplomová práce
2009**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vladimír SVOBODA**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**

Název tématu: **Zastoupení druhů pojištění obyvatel ČR**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Pojistný trh v ČR
2. Právní úprava pojištění v ČR
3. Klasifikace pojištění
4. Pojištěnost života a zdraví
5. Pojištěnost majetku obyvatelstva
6. Porovnání pojištěnosti života a zdraví a pojištěnosti majetku
7. Očekávaný vývoj pojištění v ČR

Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. DAŇHEL, Jaroslav. Pojistná teorie. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.
2. DUCHÁČKOVÁ, Eva. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
3. VAUGHAN, E. J. – VAUGHAN, T. M. Fundamentals of risk and insurance. 9th ed. Hoboken: John Wiley & Sons, c2003. 686 s. ISBN 0-471-21687-9.
4. Česká asociace pojišťoven [online]. URL: <<http://www.cap.cz/>>.
5. Česká národní banka [online]. URL: <<http://www.cnb.cz/>>.

Vedoucí diplomové práce:

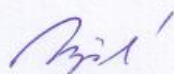
doc. Ing. Jaroslav Pilný, CSc.
Ústav ekonomie

Datum zadání diplomové práce:

6. června 2008

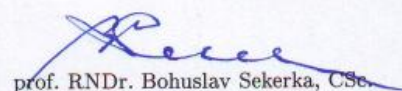
Termín odevzdání diplomové práce:

1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 9. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 3. 2009

Vladimír Svoboda

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku rozsahu pojistné ochrany obyvatel České republiky z hlediska jednotlivých druhů pojištění i jako celku. Popisuje její vývoj a současný stav včetně srovnání se situací v Evropské unii. Obsahuje také očekávané trendy budoucího vývoje v oblasti pojištění v souvislosti s plánovanými reformami a s finanční krizí.

KLÍČOVÁ SLOVA

pojištění; pojišťovnictví; životní pojištění; neživotní pojištění; Česká republika

TITLE

The insurance classes representation of the population of the Czech Republic

ANNOTATION

Diploma thesis focuses on problems of insurance coverage of the population of the Czech Republic in term of single insurance classes and in total. It describes its development and current state including comparison with the situation in the European Union. It also contains expected trends of the future development in the insurance sector in context of planned reforms and financial crisis.

KEYWORDS

insurance; insurance system; life insurance; non-life insurance; Czech Republic

Obsah

ÚVOD	10
1. POJIŠTĚNÍ A RIZIKO	12
1.1 Koncept rizika	12
1.2 Podstata a funkce pojištění	13
1.3 Charakteristiky pojistitelného rizika	14
1.4 Funkce pojišťoven	15
1.4.1 Kalkulace pojistného	16
1.4.2 Produkce	16
1.4.3 Upisování	17
1.4.4 Likvidace škod	17
1.4.5 Investování	18
1.5 Vývoj komerčního pojišťovnictví	18
2. POJISTNÝ TRH ČR	20
2.1 Vstup do Evropské unie	20
2.2 Dohled nad pojišťovnamí	21
2.3 Pojistitelé a další subjekty na pojistném trhu	22
2.3.1 Počet pojišťoven a zprostředkovatelů	22
2.3.2 Míra koncentrace na pojistném trhu	23
3. PRÁVNÍ ÚPRAVA POJIŠTĚNÍ V ČR	24
3.1 Legislativa ČR	24
3.2 Legislativa EU	26
4. KLASIFIKACE POJIŠTĚNÍ	28
5. POJIŠTĚNOST ŽIVOTA	31
5.1 Předepsané pojistné na životní pojištění	31
5.1.1 Vývoj předepsaného pojistného na ŽP	31
5.1.2 Podíl předepsaného pojistného na ŽP na HDP a na obyvatele	33
5.1.3 Vývoj počtu pojistných smluv ŽP	33
5.1.4 Obchodní produkce v ŽP	34
5.1.5 Vývoj v jednotlivých odvětvích ŽP	35
5.2 Technické rezervy životního pojištění	40
5.3 Statistické testování hypotéz	43
5.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví ŽP	43
5.3.2 Růst počtu smluv podle odvětví ŽP	44
6. POJIŠTĚNOST NEŽIVOTNÍCH RIZIK	46
6.1 Předepsané pojistné na neživotní pojištění	46
6.1.1 Vývoj předepsaného pojistného na NŽP	46
6.1.2 Podíl předepsaného pojistného na NŽP na HDP a na obyvatele	47
6.1.3 Vývoj počtu pojistných smluv NŽP	48
6.1.4 Vývoj v jednotlivých odvětvích NŽP	48
6.2 Technické rezervy neživotního pojištění	51
6.3 Statistické testování hypotéz	52
6.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví NŽP	52
6.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného na NŽP v ČR a v EU-25	53

7. POROVNÁNÍ POJIŠTĚNOSTI ŽIVOTA A POJIŠTĚNOSTI NEŽIVOTNÍCH RIZIK	55
7.1 Vývoj předepsaného pojistného	55
7.2 Technické rezervy	58
7.3 Statistické testování hypotéz.....	59
7.3.1 Růst předepsaného pojistného v ŽP a NŽP	59
7.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného v ČR a v EU-25	60
8. OČEKÁVANÝ VÝVOJ POJIŠTĚNÍ V ČR	61
ZÁVĚR	64
LITERATURA	67
SEZNAM ZKRATEK	73
SEZNAM PŘÍLOH	74

Seznam tabulek

Tab. 1 – Vývoj počtu pojišťoven v ČR (2003 – 2008).....	22
Tab. 2 – Obecné právní předpisy ČR upravující pojišťovnictví.....	24
Tab. 3 – Právní předpisy ČR ukládající povinnost sjednat pojištění.....	25
Tab. 4 – Právní předpisy EU týkající se životního a neživotního pojištění.....	26
Tab. 5 – Právní předpisy EU týkající se pojištění odpovědnosti z provozu vozidel a zajištění	27
Tab. 6 – Odvětví životních pojištění	28
Tab. 7 – Odvětví a skupiny neživotních pojištění	29
Tab. 8 – Vývoj předepsaného pojistného na ŽP (2003 – 2008)	32
Tab. 9 – Podíl pojistného na ŽP na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)	33
Tab. 10 – Vývoj počtu smluv ŽP (2003 – 2008)	34
Tab. 11 – Vývoj pojistného z nových smluv ŽP (2003 – 2008).....	35
Tab. 12 – Vývoj počtu nových smluv ŽP (2003 – 2008)	35
Tab. 13 – Předepsané pojistné na ŽP podle odvětví (2003 – 2007)	36
Tab. 14 – Počet smluv ŽP podle odvětví (2003 – 2007)	38
Tab. 15 – Průměrné pojistné na běžně placenou smlouvu ŽP (2003 – 2007, Kč)	40
Tab. 16 – Vývoj technických rezerv ŽP (2003 – 2007)	41
Tab. 17 – Vývoj předepsaného pojistného na NŽP (2003 – 2008)	46
Tab. 18 – Podíl pojistného na NŽP na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007) ..	47
Tab. 19 – Vývoj počtu smluv NŽP (2003 – 2007)	48
Tab. 20 – Předepsané pojistné na NŽP podle odvětví (2003 – 2007)	49
Tab. 21 – Vývoj technických rezerv pojišťoven NŽP (2003 – 2007)	51
Tab. 22 – Vývoj předepsaného pojistného (2003 – 2008).....	55
Tab. 23 – Podíl pojistného na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007).....	58
Tab. 24 – Vývoj technických rezerv pojišťoven (2003 – 2007).....	59

Seznam obrázků

Obr. 1 – Nejistota a riziko	12
-----------------------------------	----

Seznam grafů

Graf 1 – Míra koncentrace na pojistném trhu ČR (2003 – 2007).....	23
Graf 2 – Reálný růst pojistného na ŽP v ČR a v EU-25 (2003 – 2007).....	32
Graf 3 – Předepsané pojistné na ŽP podle odvětví (2003 – 2007).....	37
Graf 4 – Struktura pojistných smluv ŽP podle odvětví (2003 – 2007).....	39
Graf 5 – Struktura finančních aktiv českých domácností (2003 – 2007).....	42
Graf 6 – Růst pojistného podle odvětví ŽP (2001 – 2007, %).....	43
Graf 7 – Růst počtu smluv podle odvětví ŽP (2001 – 2007).....	45
Graf 8 – Reálný růst pojistného na NŽP v ČR a v EU-25 (2003 – 2007).....	47
Graf 9 – Předepsané pojistné na NŽP podle odvětví (2003 – 2007).....	50
Graf 10 – Pojistné na NŽP podle odvětví v ČR a v EU-25 (2007).....	51
Graf 11 – Růst pojistného podle odvětví NŽP (2001 – 2007, %).....	52
Graf 12 – Reálný růst pojistného na NŽP v ČR a EU-25 (2001 – 2007, %).....	53
Graf 13 – Poměr pojistného na ŽP a NŽP (2003 – 2007).....	56
Graf 14 – Poměr životního a neživotního pojištění v ČR a v EU (2007).....	56
Graf 15 – Reálný růst předepsaného pojistného v ČR a v EU-25 (2003 – 2007).....	57
Graf 16 – Růst pojistného na ŽP a NŽP (2001 – 2007, %).....	59
Graf 17 – Reálný růst pojistného v ČR a EU-25 (2001 – 2007, %).....	60

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá zastoupením druhů pojištění v České republice, jeho minulým vývojem, současnými trendy a také perspektivou vývoje do budoucna.

Pojištění je nástroj, který poskytuje ochranu před finančními následky nečekaných událostí. Ve srovnání s vyspělými západními zeměmi vykazuje české obyvatelstvo podstatně nižší úroveň pojistné ochrany. Tuto situaci v České republice lze spojovat ve srovnání se zeměmi západní Evropy s poskytovanou vyšší sociální ochranou, nižší životní úrovní, nižší informovaností o pojistných produktech a nezapočatými reformami. Ve vyspělých zemích má pojištění dlouhou tradici a jejich občané chápou, k čemu pojištění opravdu slouží. U nás mnoho lidí netuší, proč by měli investovat do ochrany své budoucnosti.

Cílem práce je obecný popis problematiky pojištění, následně analýza vývoje pojištění jako celku i jeho jednotlivých odvětví na českém pojistném trhu a srovnání vývoje v České republice se situací v Evropské unii. Dalším cílem je také identifikace budoucích vývojových trendů.

První část obsahuje teoretické základy problematiky pojištění, která je úzce spojena s rizikem. Dále je zde možno nalézt popis podstaty a funkce pojištění, charakteristik pojistitelného rizika a základních funkcí pojišťoven. První část je zakončena vývojem komerčního pojišťovnictví se zaměřením na vývoj na našem území.

V druhé části je rozebrán pojistný trh v České republice, a to z hlediska změn, které prodělal v souvislosti se vstupem do Evropské unie, dále důvod a způsob dohledu nad pojišťovnami a základní fakta o pojistitelích a jejich síle a o dalších subjektech působících v sektoru pojišťovnictví v ČR.

Třetí část se věnuje legislativní úpravě pojišťovnictví, která zahrnuje jednak české právní předpisy, jednak směrnice Evropské unie.

Ve čtvrté části je uvedeno základní členění životního a neživotního pojištění na jednotlivá odvětví a skupiny odvětví tak, jak je uvádí zákon o pojišťovnictví.

Pátá část se zabývá pojištěností života, tj. úrovní pojistné ochrany obyvatelstva pro případ úmrtí či dožití se určitého věku. Rozebíráno je jednak předepsané pojistné na životní pojištění, jeho podíl na hrubém domácím produktu a průměr připadající na obyvatele včetně srovnání s průměrnými hodnotami Evropské unie, dále počet platných a nově uzavřených smluv a

vývoj v jednotlivých odvětvích životního pojištění. Zahrnut je také vývoj rezerv, které pojišťovny vytváří na financování závazků vůči pojištěným subjektům. V závěru je provedeno statistické testování hypotéz týkající se vývoje předepsaného pojistného a počtu uzavřených smluv v jednotlivých odvětvích životního pojištění.

V šesté části je rozebrána pojištěnost neživotních rizik, tj. úroveň pojistné ochrany vztahující se zejména na škody na majetku a odpovědnosti za škody. Analyzován je jednak vývoj předepsaného pojistného, jeho podíl na hrubém domácím produktu a průměrná výše na obyvatele včetně srovnání s hodnotami Evropské unie, dále vývoj počtu smluv a vývoj těchto ukazatelů v jednotlivých odvětvích neživotního pojištění. Následuje pohled na rezervy vytvářené v souvislosti se závazky z neživotního pojištění a šestá část je uzavřena statistickým testováním hypotéz o vývoji pojistného v odvětvích neživotního pojištění a vývoji neživotního pojištění v České republice a v Evropské unii.

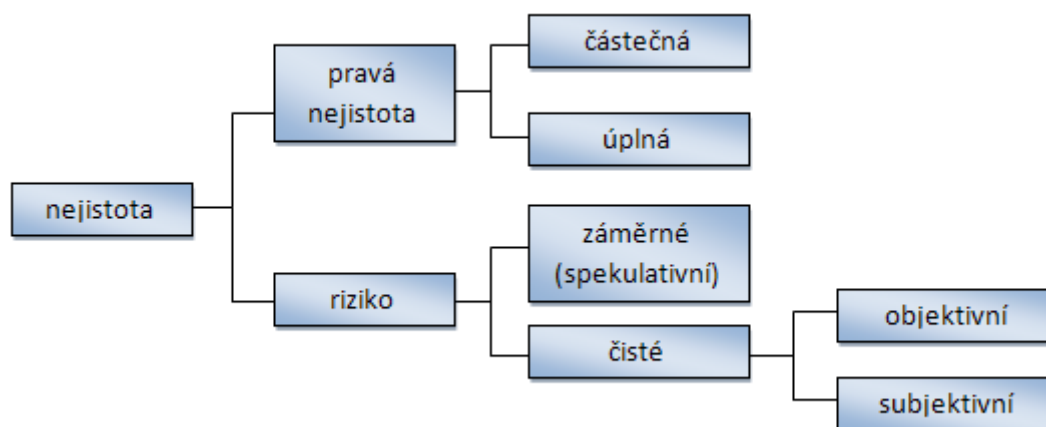
Sedmá část se zabývá srovnáním pojistné ochrany života a neživotních rizik a souhrnným vývojem obou těchto oblastí včetně srovnání se stavem v Evropské unii. Následuje analýza vývoje celkových rezerv pojišťoven a statistické testování hypotéz o vývoji životního a neživotního pojištění v České republice a o vývoji pojištění jako celku v České republice a Evropské unii.

V poslední části jsou nastíněny perspektivy budoucího vývoje pojišťovacího sektoru v České republice, zejména v souvislosti s připravovanými reformami a také s hospodářskou a finanční krizí.

1. POJIŠTĚNÍ A RIZIKO

1.1 KONCEPT RIZIKA

Lidská společnost je od počátku své existence ovlivňována působením nahodilých událostí, které vznikají působením přírody nebo nedokonalosti lidí. Tyto události mohou mít jak kladné, tak záporné dopady na společnost. Riziko je podle Vaughana [5] definováno jako „stav, v němž existuje možnost nepříznivé odchylky od požadovaného výsledku, který se očekává nebo v nějž se doufá“. Postupem času dochází díky vývoji na jedné straně k poznání některých nejistých jevů, na druhé straně vznikají nové jevy, jež mohou vyvolat nová nebezpečí.

Obr. 1 – Nejistota a riziko

Zdroj: [3]

Ve spojení s termínem riziko je často používán termín nejistota (někdy dokonce střídavě), proto je vhodné vysvětlit vztah mezi těmito dvěma termíny. Nejistota je nejčastěji vymezována jako stav mysli, charakterizovaný pochybami pramenícími z nedostatku znalostí o tom, co se stane či nestane v budoucnosti. [5] Nejistotu lze podle Ducháčkové [3] rozdělit na tzv. pravou nejistotu, která není měřitelná, a na riziko, které lze měřit pomocí určité hodnoty pravděpodobnosti. Riziko se dále rozděluje na čisté a spekulativní (záměrné). Realizace čistého rizika přináší výhradně negativní odchylky od cíle, při realizaci spekulativního rizika mohou nastat i kladné odchylky od cíle (např. výhra při hraní hazardních her či zisk při spekulacích na burze).

Pojem riziko se úzce pojí s pojištěním, které je spojeno s přesunem rizika na pojistitele. Pojištění se zabývá pouze čistými riziky. U čistých rizik lze sledovat objektivní stránku, která

je dána nezávisle na lidech, a subjektivní stránku, která existuje v závislosti na vědomé či nevědomé činnosti lidí.

Termín riziko se podle Ducháčkové [3] v pojišťovací praxi používá v trojím smyslu, a to jako:

- a) událost způsobující škodu, tj. zdroj rizika (např. požár, havárie, úraz) – jedná se o nejčastější způsob chápání pojmu riziko,
- b) předmět ohrožovaný nahodilým nebezpečím (např. budova, dopravní prostředek),
- c) pravděpodobnost vzniku náhodné události s negativními dopady.

U těch rizik, jejichž realizaci nelze vyloučit nebo v dostatečné míře omezit, přichází v úvahu finanční krytí potenciálních škod, a to buď:

- a) prostřednictvím státu – které připadá v úvahu pro řešení škod velkého a hromadného rozsahu či při krytí základních sociálních potřeb lidí,
- b) individuálně (samopojištěním) – neboli naspořením prostředků z vlastních zdrojů, jejichž výší je však omezena míra krytí případných škod,
- c) pojištěním – neboli kolektivní tvorbou rezervy a rozdělením rizika mezi více zúčastněných.

1.2 PODSTATA A FUNKCE POJIŠTĚNÍ

Pojištění je komplikovaný a složitý mechanismus a je proto obtížné ho definovat. V nejjednodušším pohledu však má podle Vaughana [5] dvě základní charakteristiky:

- přenesení nebo převod rizika z jednotlivce na skupinu,
- sdílení škod na určité spravedlivé bázi všemi členy skupiny.

Z pohledu jednotlivce je pojištění ekonomickým nástrojem, kterým jednatel substituuje velkou nejistou finanční škodu – která by existovala, pokud by nebyla pojištěna – malým jistým nákladem – pojistným. Z pohledu společnosti je pojištění ekonomickým nástrojem pro omezování a eliminování rizika prostřednictvím procesu kombinování vhodného počtu homogenních ohrožení ve skupině za účelem vytvoření škod předpověditelných pro skupinu jako celek. [5]

Z pohledu finanční kategorie představuje pojištění tvorbu, rozdělování a užití pojistného fondu k úhradě peněžních potřeb ekonomických subjektů, které jsou v jednotlivých případech výskytu náhodné a vcelku odhadnutelné. [3]

Forem podpory ekonomického rozvoje ze strany pojišťovnictví je široká škála. Podle Mesršmída [9] pojišťovnictví zejména:

- snižuje požadavky firem na kapitál potřebný k jejich činnosti,
- podporuje investice a inovace vytvářením prostředí větší jistoty,
- spolehlivě realizuje doplňkové systémy sociálního zabezpečení,
- přispívá k modernizaci finančních trhů a usnadňuje přístup firem ke kapitálu,
- podporuje prostřednictvím cenového mechanismu racionální risk management¹,
- podporuje stabilní spotřebu.

1.3 CHARAKTERISTIKY POJISTITELNÉHO RIZIKA

Ačkoli je teoreticky možné pojistit všechny možné škody, některé nejsou pojistitelné za rozumnou cenu. Z praktických důvodů pojišťovny nejsou ochotné přijímat všechna rizika, která si jiní mohou přát na ně přenést. Pojistitelné riziko by mělo ideálně splňovat čtyři předpoklady. I při jejich splnění je však u určitých rizik možné, že nemusí být pojištěna.

Mezi tyto předpoklady patří [5]:

1. *Existence dostatečně velkého počtu stejně ohrožených jednotek* – umožňuje vytvoření přiměřeně předvídatelných škod. Pojištění je založeno na fungování zákona velkých čísel². Velký počet ohrožených jednotek zlepšuje fungování pojistného plánu vytvářením přesnějších odhadů budoucích škod.
2. *Jednoznačnost a měřitelnost škody vytvářené rizikem* – musí se jednat o takový druh škody, kterou je relativně složité předstírat a která je finančně měřitelná. Pojistitel tedy musí být schopen určit, kdy ke škodě dojde, a přiřadit hodnotu její závažnosti.
3. *Nahodilost škody* – škoda musí být výsledkem nahodilosti, tj. může nebo nemusí nastat, ale nesmí být jisté, že k ní určitě dojde. Mimoto by škoda měla být nekontrolovatelná pojištěným. Zákon velkých čísel je užitečný při vytváření prognóz, jen pokud lze přiměřeně předpokládat, že budoucí výskyty se budou přibližovat

¹ Předmětem *risk managementu* (překládáno jako řízení rizika) je umožnit v tržní ekonomice zahrnutí projevů rizika, vyplývajících z nejednoznačnosti průběhu reálných ekonomických procesů, do rozhodování o hospodářských záležitostech. Spočívá v soustavné analýze ekonomické činnosti z hlediska zřetelných, potenciálních i skrytých rizik.

² *Zákon velkých čísel* říká, že předběžné odhady jsou významné jen u velkého počtu pokusů. Protože pozorovaná četnost nějaké události se přibližuje základní pravděpodobnosti souboru s tím, jak roste počet pokusů, můžeme získat představu o základní pravděpodobnosti pozorováním událostí, k nimž došlo.

minulému vývoji. Protože se předpokládá, že minulý vývoj byl výsledkem nahodilé události, předpovědi týkající se budoucnosti budou platné jen tehdy, pokud budoucí události budou také výsledkem náhody.

4. *Škoda nesmí být katastrofální* – vznik škody u velkého procenta ohrožených jednotek ve stejnou dobu musí být nepravděpodobný. Pojistný princip je založený na představě sdílení škod a s touto myšlenkou je spojený předpoklad, že jen malá část skupiny utrpí škodu ve stejnou dobu. Princip nahodilosti ve výběru je úzce spojen s požadavkem, že škoda nesmí být katastrofická.

Budoucí vývoj skupiny, na níž jsou aplikovány prognózy, se bude přibližovat vývoji skupiny, na níž jsou prognózy založeny, jen tehdy, pokud obě mají přibližně stejné charakteristiky. V první skupině musí být poměr dobrých a špatných rizik shodný s jejich poměrem ve skupině, na níž je prognóza založena. Lidská povaha však narušuje nahodilost nezbytnou k tomu, aby bylo možné náhodné sestavení současné skupiny. Škody, které jsou předvídané, jsou založené na průměrném vývoji starší skupiny, ale vždy existují jednotlivci, kteří jsou horší než průměrná rizika a jsou si toho také vědomi. Protože je šance škody pro tato rizika větší než pro ostatní členy společnosti, mají tendenci požadovat pojistné krytí ve větším rozsahu než zbytek skupiny. Tato tendence má za následek to, co je nazýváno nepříznivým výběrem. *Nepříznivý výběr* je tendence osob, jejichž ohrožení škodou je vyšší než průměr, kupovat nebo udržovat pojištění ve větším rozsahu než ti, jejichž ohrožení je menší než průměr. Pokud by nebylo vytvořeno určité ustanovení pro zamezení nepříznivému výběru, prognózy založené na minulém vývoji by byly nepoužitelné k předpovídání budoucího vývoje. Nepříznivý výběr působí ve směru akumulace špatných rizik. Jestliže jsou prognózy budoucích škod založeny na průměrné škodě v minulosti (v níž byla zahrnuta jak dobrá, tak špatná ohrožení), budoucí škody budou horší než ty v minulosti, jestliže budoucí průběh je založen na větším poměru špatných rizik, a prognózy tak budou neplatné. [5]

1.4 FUNKCE POJIŠŤOVEN

Hlavní aktivity všech pojišťoven mohou být klasifikovány následovně:

1. Kalkulace pojistného
2. Produkce
3. Upisování
4. Likvidace škod
5. Investování

Kromě těchto činností jsou zde samozřejmě různé další aktivity obvyklé pro většinu obchodních firem jako účetnictví, řízení lidských zdrojů, výzkum trhu atd. [5]

1.4.1 Kalkulace pojistného

Pojistná sazba je cena za jednotku pojištění. Stejně jako jakákoli jiná cena je funkcí nákladů produkce. V pojištění, na rozdíl od dalších odvětví, však náklady produkce nejsou při uzavírání smlouvy známy a nebudou známy až do doby v budoucnu, kdy skončí platnost pojistky. Jedním ze základních rozdílů mezi cenovou kalkulací pojištění a funkcí cenové tvorby v dalších odvětvích je, že cena pojištění musí být založena na prognóze. Proces prognózování budoucích škod a budoucích výdajů a alokace těchto nákladů mezi různé třídy pojištěných je nazýván kalkulací pojistného.

Druhý významný rozdíl mezi kalkulací ceny pojištění a kalkulací ceny v dalších odvětvích vyplývá ze skutečnosti, že sazby pojištění jsou předmětem vládní regulace. Prakticky všechny státy uvalují zákonná omezení na pojistné sazby. Státní zákony požadují, že pojistné sazby nesmí být nepřiměřené a nepoctivě diskriminační. V závislosti na způsobu, jímž jsou státní zákony uplatňovány, uvalují různá omezení na pojistitelovu svobodu při kalkulaci ceny jeho produktů.

Kromě zákonných požadavků existují další charakteristiky, které jsou obecně považované za žádoucí. Sazby by například měly být relativně stabilní v čase, aby veřejnost nebyla rok od roku vystavena velkým změnám v nákladech. Zároveň by sazby měly být dostatečně citlivé na změny podmínek kvůli vyvarování se nedostatků v případě zhoršení škodního průběhu. Sazba by také, pokud je to možné, měla poskytovat určitý podnět pro pojištěného k předcházení škody. [5]

1.4.2 Produkce

Oddělení produkce pojišťovny je jeho prodejním nebo marketingovým útvarem. Toto oddělení zajišťuje vnitřní část prodejní činnosti a dohlíží na vnější část prodejní činnosti, která je uskutečňována agenty nebo placenými zástupci pojišťovny. Odpovědností tohoto oddělení je vybírat a určovat agenty a napomáhat při obchodech. Obecně to zahrnuje pomoc agentům v technických případech. Zvláštní agenti nebo lidé z oboru pomáhají agentovi přímo s marketingovými problémy. Zvláštní agent je technik, který je v kontaktu s agenty a působí jako prostředník mezi oddělením produkce a agentem. Tato osoba poskytuje v případě

potřeby pomoc při kalkulaci pojistného a stanovení pojistného krytí a usiluje také o podněcování prodejců v jejich činnosti. [5]

1.4.3 Upisování

Upisování je proces výběru a klasifikace ohrožení. Je hlavní součástí provozování pojistného programu, protože kdyby si pojišťovna nevybírala mezi svými žadateli, nevyhnutelným výsledkem by byl výběr nepříznivý pro pojišťovnu. Aby se budoucí škodní průběh skupiny, na kterou jsou aplikovány pojistné sazby, přibližoval škodnímu průběhu u skupiny, na níž jsou tyto sazby založeny, musí mít obě přibližně stejné škodní charakteristiky. V obou skupinách musí být stejný poměr dobrých a špatných rizik. Musí být blokována tendence rizik, která jsou horší než průměr, k vyhledávání pojištění s vyšším krytím než u rizik průměrných nebo lepších než průměr. Hlavní odpovědností upisovatele je zabránit nepříznivému výběru.

Cílem upisování není výběr rizik, která nezpůsobí žádné škody. Jeho cílem je vyvarování se nepřiměřenému počtu špatných rizik, a tím vyrovnání skutečných škod s těmi očekávanými. Kromě tohoto cíle jsou zde určité další úkoly. Při usilování o vyvarování se nepříznivému výběru prostřednictvím odmítání nežádoucích rizik musí upisovatel zabezpečit přiměřený objem ohrožení v každé třídě. Kromě toho musí chránit před nahromaděním nebo koncentrací ohrožení, která mohou mít za následek katastrofu.

Upisovací proces často zahrnuje více než přijetí či odmítnutí rizika. V některých případech může být ohrožení, které je neakceptovatelné při jedné sazbě, upsáno při jiné sazbě. Například v oblasti životního pojištění mohou být žadatelé klasifikováni jako standardní, preferovaní, podprůměrní nebo nepojistitelní. [5]

1.4.4 Likvidace škod

Jedním ze základních účelů pojištění je poskytovat odškodnění těm členům skupiny, kteří utrpěli škody. To je uskutečňováno v procesu likvidace pojistných událostí. Úhrada škod, které nastaly, je funkcí oddělení likvidace škod.

Je samozřejmě důležité, aby pojišťovna uhrazovala pojistné události poctivě a pohotově, ale je stejně důležité, aby pojišťovna odolávala neoprávněným pojistným událostem a vyvarovala se jejich předčasnému vyplácení. Mezi pojišťovnami se rychle rozšiřuje názor, že pohotová, zdvořilá a spravedlivá likvidace pojistných událostí je jedním z nejefektivnějších konkurenčních nástrojů, které má pojišťovna k dispozici.

Pojišťovna má při konfrontaci s pojistnou událostí dvě základní možnosti: buď ji uhradit, nebo zamítnout. Ve většině případů existují malé pochybnosti ohledně krytí a nejběžnější procedurou je úhrada škody, ale v těch případech, kdy pojišťovna cítí, že by pojistná událost neměla být zaplacená, odmítne odpovědnost a zamítne pojistnou událost. Pojišťovna může odmítnout úhradu pojistné události ze dvou základních důvodů: buď kvůli tomu, že škoda nevznikla nebo že pojistka nepokrývá danou škodu. Škoda nemusí být kryta pojistkou, protože buď nespadá do rozsahu krytí pojistné smlouvy, nebo je z krytí výslovně vyloučena, nebo nastala, když pojistka nebyla v platnosti anebo pojištěný porušil podmínky pojistné smlouvy. [5]

1.4.5 Investování

Jako výsledek svých operací akumulují pojišťovny velké sumy peněz na úhradu pojistných událostí v budoucnu. Bylo by nákladné a nehospodárné, kdyby tyto fondy zůstaly nevyužité a je odpovědností pojistitelova finančního oddělení nebo finančního výboru zajistit, aby byly správně investovány.

Protože část investovaných fondů musí jít na úhradu budoucích pojistných událostí, je primárním požadavkem na investice pojišťovny zabezpečení jistiny. Kromě toho je výnos získaný z investic důležitou proměnou v procesu kalkulace pojistného: životní pojišťovny předpokládají určitou minimální míru úrokového výnosu při svých výpočtech pojistného. Také po neživotních pojišťovnách je stále více požadováno, aby zahrnovaly výnos z investic do výpočtu svých sazeb. [5]

1.5 VÝVOJ KOMERČNÍHO POJIŠŤOVNICTVÍ

Lidé se odedávna snažili čelit nejistotám vytvářením určitých společenství, jejichž členové shromažďovali nejprve naturální, později finanční prostředky, které pak podle dohodnutých zásad byly přerozdělovány těm členům, kteří byli bez vlastního zavinění postiženi přírodními živly nebo osobním neštěstím (těžký úraz, smrt živitele rodiny). [10] První činnosti podobné pojištění jsou přes 3 000 let staré a byly především spojeny s tzv. vzájemnostním pojištěním, tj. vzájemným krytím ztrát, spojených zejména s krytím výdajů na pohřby a také s přepravou zboží prostřednictvím karavan. [3]

Od počátku novověku, a především pak s rozvojem průmyslové revoluce, se stále jasněji ukazovalo, že zejména proti nebezpečí požáru a jeho důsledkům jsou dosavadní formy vzájemné pomoci nedostatečné a že je nutné budovat specializované peněžní ústavy –

pojišťovny, které by poskytovaly za pevně stanovený poplatek (pojistné) peněžní náhradu za konkrétně vymezené pojistné události. [10]

Historie pojišťovnictví na území dnešní ČR sice sahá do konce 17. století, ale První česká vzájemná pojišťovna³ vznikla až v roce 1827. Zakládající vlna českých pojišťoven a pojišťovacích spolků se vzedmula až v 2. polovině 19. století.

Pojišťovnictví je v historických souvislostech nutné chápat jako mezinárodní činnost v celé Evropě té doby. U zrodu první české pojišťovny stála snaha českého kapitálu prosadit se proti c. k. byrokracii. Volná konkurence v letech 1848 – 1918 umožňovala rozvoj hospodářství a nárůst životní úrovně a připravila tak možnosti rozvoje pojišťovnictví. Pojišťovací trh byl v době založení první české pojišťovny velmi rozdrobený, působily na něm velké německé, rakouské, ale také italské a anglické pojišťovny. Od roku 1918 do roku 1945 působilo v Československu kolem 700 pojišťoven a pojišťovacích spolků.

Roku 1945 došlo dekretem prezidenta ke znárodnění soukromého pojišťovnictví. V roce 1947 pak byl počet pojišťoven omezen na pět a od 1. ledna 1948 byla vytvořena jediná pojišťovna – Československá pojišťovna, n. p., přejmenovaná v roce 1953 na Státní pojišťovnu. V roce 1958 byla do této pojišťovny začleněna První česká zajišťovací banka a byla tak vytvořena Státní pojišťovna, pojišťovací a zajišťovací podnik, Praha. Po vytvoření federativní republiky v roce 1968 došlo od 1. ledna 1969 k vytvoření dvou státních pojišťoven, a to České státní pojišťovny a Slovenské štátné poisťovny.

Po listopadu 1989 začala přestavba České státní pojišťovny na soukromou pojišťovnu, od 1. května 1992 byla přeměněna na akciovou společnost. Po vydání zákona o pojišťovnictví v roce 1991, kterým byly vytvořeny podmínky pro zrušení monopolu dřívější České státní pojišťovny, prošel podle Ducháčkové [3] pojistný trh v ČR bouřlivým vývojem, kdy docházelo ke vzniku mnoha nových pojišťoven. Došlo k obnovení trhu, který je charakteristický působením řady pojišťoven, nabízejících široké spektrum pojistných produktů, a k obnovení existence státního regulačního orgánu. V průběhu 90. let se situace v sektoru pojišťovnictví výrazně měnila z důvodu změn ekonomických, legislativních, ve škodovosti a ve významu pojištění v ekonomice.

³ tehdy nazývaná Císařsko-královský, privilegovaný, český, společný náhradu škody ohněm svedené pojišťující ústav

2. POJISTNÝ TRH ČR

2.1 VSTUP DO EVROPSKÉ UNIE

V odborných názorech na vliv vstupu ČR do EU panovala v prvních měsících roku 2004 výrazná nejednotnost – objevovaly se obavy i optimismus. Žádná pronikavá změna však nenastala. Pojišťovnictví České republiky se jako sektor důstojně zařadilo do evropského pojistného trhu (CEA⁴), státní dozor se stal řádným členem výboru evropských dozorů (CEIOPS⁵) a pokračovaly aktivity tuzemské, evropské i globální. Soukromé pojišťovnictví ČR je srovnatelné s členskými státy EU kvalitou dozoru i trhu. [55]

Vstup České republiky do EU přinesl významné změny do rozsahu činností zabezpečovaných Úřadem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, který v roce 2004 vykonával dohled nad pojišťovnictvím, v agendě povolování a schvalování, a to zejména v souvislosti s uplatňováním systému jednotného povolení, které platí pro celé území Evropského hospodářského prostoru (EHP).

Povolovací a schvalovací činnosti Úřadu začaly od 1. května 2004 podléhat vedle tuzemských pojišťoven a zajišťoven i pojišťovny z třetích států. Pojišťovna z jiného členského státu je od tohoto data oprávněna provozovat pojišťovací činnost na území ČR po splnění notifikační povinnosti vůči Úřadu prostřednictvím svého domovského dozorčího orgánu před zahájením své činnosti, a to na základě povolení, které jí bylo uděleno ve státě jejího sídla a které platí pro celé území EHP. Stejně tak mohou tuzemské pojišťovny po splnění notifikační povinnosti rozšířit provozování pojišťovací činnosti v rámci EU.

Pojišťovny se sídlem v členských státech mohou od tohoto data provozovat svoji činnost na území ČR na základě práva usazení se nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby, a to na základě povolení uděleného příslušným úřadem svého domovského státu. K 31. prosinci 2004 obdržel Úřad notifikaci⁶ 187 pojišťoven a poboček z jiných členských států, které hodlaly podnikat na území ČR na základě práva dočasného poskytování služeb, a dvou pojišťoven, které zamýšlely nabízet své produkty prostřednictvím pobočky zřízené na území ČR. Do skupiny poboček se po vstupu ČR do EU zařadily také organizační složky

⁴ Evropský výbor pro pojišťovnictví (Comité Européen des Assurances)

⁵ Výbor evropských dozorových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors)

⁶ V rámci procesu notifikace instituce nejprve předem oznámí orgánu dohledu domovského státu svůj záměr poskytovat na území jiného členského státu své služby a označí činnosti, které konkrétně zamýšlí provozovat, a orgán dohledu domovského státu poté o těchto skutečnostech informuje budoucí orgán dohledu hostitelského státu.

zahraničních pojišťoven z členských států, kterým bylo Úřadem před vstupem ČR do EU uděleno povolení k provozování činnosti na území ČR prostřednictvím této organizační složky.

Z 33 tuzemských pojišťoven, které v roce 2004 v ČR působily, jich možnost provozovat pojišťovací činnost v jiném členském státě ke konci roku 2004 využilo celkem 8, a to formou svobody dočasně poskytovat služby, tedy bez zřízení pobočky.

2.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Existence státního dozoru v pojišťovnictví je dána povahou pojišťovací činnosti. Hlavním úkolem státního dozoru je chránit zájmy klientů pojišťoven, umožnit existenci široké škály žádaných pojistných produktů a kontrolovat pojišťovny, zda nabízejí solidní produkty a zda hospodaří způsobem, který jim umožní za každé situace dostát svým závazkům. [3]

Dohled nad pojišťovnictvím vykonává od 1. dubna 2006 Česká národní banka (ČNB), která provádí také bankovní a devizový dohled a dohled nad ostatními sektory finančního trhu, které byly dříve v působnosti Komise pro cenné papíry, Ministerstva financí a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. Integrace dohledu do ČNB vytvořila předpoklady pro lepší využití synergií ve výkonu dohledu nad jednotlivými segmenty finančního trhu, větší sblížení regulačních pravidel a dohledových postupů a snížení nákladů na jeho výkon.

Mezi vykonávané činnosti dohledu nad finančním trhem ČNB patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů ze strany pojišťoven, jejich solventnosti, hospodaření z hlediska splnitelnosti jejich závazků, dále způsobu tvorby a použití technických rezerv a finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, plnění rozhodnutí vydaných ČNB, rovněž kontrola souladu provozovaných činností s uděleným povolením, způsobu vedení účetních postupů a účinnosti řídicího a kontrolního systému.

Základem dohledu na dálku je pravidelné vyhodnocování finanční situace pojišťoven včetně dodržování pravidel obezřetného podnikání a dále ukládání opatření k nápravě v případě zjištění nedostatků. Základní ekonomické ukazatele pojišťoven jsou vyhodnocovány na základě povinně předkládaných výkazů. U pojišťoven, které patří do některé z pojišťovacích skupin, se také vyhodnocují údaje získané v rámci tzv. doplňkového dohledu nad pojišťovnami ve skupině.

2.3 POJISTITELÉ A DALŠÍ SUBJEKTY NA POJISTNÉM TRHU

2.3.1 Počet pojišťoven a zprostředkovatelů

Počet pojišťoven působících na českém trhu se rok od roku zvyšuje. K 31. 12. 2008 působilo podle údajů ČNB v ČR celkem 53 pojišťoven⁷, z toho 35 se sídlem v ČR a 18 z EU a třetích států prostřednictvím svých poboček. Pojišťoven se smíšenou činností (tj. nabízejících jak životní, tak neživotní pojištění) bylo 16, výhradně životní pojištění nabízelo 7 pojišťoven, pouze neživotní pojištění pak poskytovalo 30 pojišťoven. V 1. pololetí 2008 v pojišťovnách pracovalo 14 594 zaměstnanců.

Tab. 1 – Vývoj počtu pojišťoven v ČR (2003 – 2008)

		2003	2004	2005	2006	2007	2008
Celkem		42	40	45	49	52	53
Podle zaměření	- se smíšenou činností	16	16	17	17	17	16
	- životní	3	3	5	6	6	7
	- neživotní	23	21	23	26	29	30
Podle země sídla	- tuzemské	34	33	33	33	34	35
	- pobočky z EU a třetích států	8	7	12	16	18	18

Zdroj: ČNB

Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven je stabilizovaná. V roce 2007 činil podíl zahraničního kapitálu 71 % oproti 69,9 % v roce 2006. Výsadní postavení mají zahraniční akcionáři ve skupině velkých pojišťoven⁸ (91,5 % všech akcií), v případě středních a malých⁹ pojišťoven mírně převládá český kapitál.

Přibližně čtvrtinový podíl na celkovém základním kapitálu pojišťovacího sektoru (25,6 %) drží akcionáři z Nizozemska, zejména kvůli sídlu přímého akcionáře České pojišťovny, a.s. v této zemi, mírně menší podíl (23,3 %) pak drží akcionáři z Rakouska, což způsobují jejich významné účasti ve dvou velkých pojišťovnách.

Nadále roste počet pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU/EHP, které nabízejí pojištění na území ČR na základě svobody dočasně poskytovat služby. K 31. prosinci 2008 činil počet těchto subjektů celkem 559 oproti 494 o rok dříve. Tyto pojišťovny působí především na trhu neživotního pojištění, kde působí na posilování konkurenčního prostředí.

⁷ seznam tuzemských pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven působících v ČR je obsažen v Příloze 2

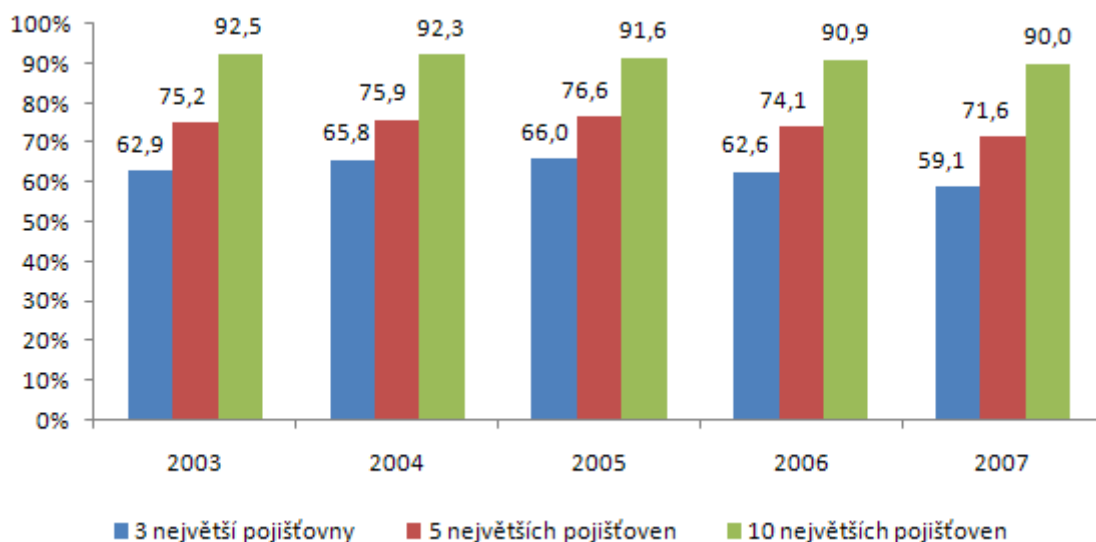
⁸ s podílem 5 % a více na hrubém předepsaném pojistném celého trhu

⁹ střední – s podílem mezi 1 % a 5 %, malé – s podílem 1 % a méně na hrubém předepsaném pojistném celého trhu

V registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí bylo k 31. 12. 2007 zapsáno celkem 61 482 aktivních pojišťovacích zprostředkovatelů.

2.3.2 Míra koncentrace na pojistném trhu

Pojistný trh ČR je historicky poměrně hodně koncentrovaný. Koncentrace na pojistném trhu, měřená předepsaným pojistným, byla v roce 2007 nadále značná, oproti stavu před pěti lety však dosahovala nižších hodnot. Přes polovinu trhu ovládají dvě pojišťovny (Česká pojišťovna a Kooperativa), jejich podíl však od roku 2003 poklesl o 2,8 p.b. Tři největší (navíc Allianz) ovládají téměř tři pětiny trhu, jejich podíl však ve srovnání s rokem 2003 zaznamenal největší pokles (o 3,8 p.b.), a to ve prospěch většiny dalších pojišťoven v první desítce. Téměř stejně (o 3,6 p.b.) poklesl v tomto období podíl prvních pěti pojišťoven. Prvních deset pojišťoven v roce 2007 zaujímal 90 % oproti 92,5 % v roce 2003.

Graf 1 – Míra koncentrace na pojistném trhu ČR (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP

Rozhodující podíl na trhu (66 %) představují skupiny PPF – Generali (zahrnující Českou pojišťovnu a Generali Pojišťovnu) s podílem 35,7 % a Vienna Insurance Group (zahrnující Kooperativu, Českou podnikatelskou pojišťovnu a Pojišťovnu České spořitelny) s podílem 30,3 %.

3. PRÁVNÍ ÚPRAVA POJIŠTĚNÍ V ČR

3.1 LEGISLATIVA ČR

Pojišťovnictví je v ČR bezprostředně upraveno několika pojišťovacími právními předpisy, vedle toho se v rámci pojišťovnictví uplatňují další právní předpisy obecnějšího charakteru, např. obchodní zákoník, daňové zákony.

Hlavním smyslem zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, který nahradil původní zákon o pojišťovnictví č. 185/1991 Sb., bylo poskytnout první pomoc dozoru nad pojišťovnictvím. Situace na českém trhu vyžadovala výrazné zefektivnění výkonu státního dozoru, což na jedné straně znamenalo povolovat výkon pojišťovací činnosti jen důvěryhodným subjektům, na straně druhé se neodůvodněně nevměšovat do oblasti soukromého práva a omezování podmínek volné hospodářské soutěže. Hlavní změnou ze strany dozoru bylo věnování zvýšené pozornosti stabilitě a finanční bezpečnosti podnikání v pojišťovnictví. [2]

Tab. 2 – Obecné právní předpisy ČR upravující pojišťovnictví

Obecné předpisy
1) Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví)
2) Vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví
3) Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě)
4) Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí)
5) Vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

Zdroj: [51]

V prvním čtvrtletí roku 2004 byly zveřejněny čtyři klíčové zákony týkající se pojištění a pojišťovnictví – zákon o pojistné smlouvě, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, novela zákona o pojišťovnictví a novela zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Tím byla dovršena základní fáze harmonizace českého pojistného práva s legislativou Evropské unie.

Zákon č. 39/2004, novelizující zákon o pojišťovnictví, upravil zejména podmínky pro provozování pojišťovací činnosti pojišťovnou z jiného členského státu a zvýšil požadavek na kapitálovou vybavenost. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, umožnil uzavírání pojištění s pojišťovnou jiného členského státu, i když nemá v ČR svou pobočku, a aby se smlouva mohla řídit i jiným právem než českým.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech upravil nutnou odbornou kvalifikaci pro výkon těchto profesí a nutnou registraci u orgánu státního dozoru. [2]

Tab. 3 – Právní předpisy ČR ukládající povinnost sjednat pojištění

Právní předpisy ukládající povinnost sjednat pojištění
1) Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů
2) Vyhláška Ministerstva financí č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů
3) Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
4) Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
5) Zákon č. 18/1997 Sb., zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujících zářeních (atomový zákon)
6) Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
7) Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě
8) Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů)
9) Zákon č. 524/1992 Sb., o auditorech a Komoře auditorů České republiky
10) Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky
11) Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
12) Zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních
13) Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
14) Zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky
15) Zákon č. 237/1991 Sb., o patentových zástupcích
16) Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře
17) Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

Zdroj: [28]

Zákon č. 47/2004 Sb., kterým byl od 1. 5. 2004 novelizován zákon č. 168/1999 o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, především zvýšil limity za škody na zdraví (na 35 mil. Kč) a na věcech (na 18 mil. Kč)¹⁰, zvýšil jednorázové odškodnění pozůstalých po obětech dopravních nehod (až 250 tis. Kč) a stanovil pravidla pro působnost tohoto pojištění na území členských států EU, včetně určení rozhodného práva. [2]

¹⁰ v současné době 35 mil. Kč stejně jako u škod na zdraví

3.2 LEGISLATIVA EU

Právní úprava a změny v jednotlivých právních dokumentech ČR reagují na úpravu v rámci EU, tedy na směrnice EU v oblasti pojišťovnictví. Právní úprava EU zahrnuje jednak základní směrnice pro oblast životního a neživotního pojištění a dále směrnice upravující specifické oblasti pojišťovací činnosti.

Tab. 4 – Právní předpisy EU týkající se životního a neživotního pojištění

Životní pojištění
1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění
2) Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování
Neživotní pojištění
1) První Směrnice Rady ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu (73/239/EHS)
2) Druhá Směrnice Rady ze dne 22. června 1988 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního, kterou se stanoví opatření k usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb a kterou se mění směrnice 73/239/EHS (88/357/EHS)
3) Směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění)
4) Směrnice Rady ze dne 22. června 1987 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se pojištění právní ochrany (87/344/EHS)
5) Směrnice Rady ze dne 22. června 1987, kterou se mění první směrnice 73/239/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu ve vztahu k pojištění úvěru a pojištění záruky (kauce)
6) Směrnice Rady ze dne 10. prosince 1984, kterou se mění první směrnice (73/239/EHS) o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu, a to zejména ve vztahu k asistenčním službám pro turisty (84/641/EHS)
7) Směrnice Rady ze dne 29. června 1976, kterou se mění směrnice 73/239/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu (76/580/EHS)
8) Směrnice Rady 77/92/EHS ze dne 13. prosince 1976 o opatřeních k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů (ze skupiny 630 ISIC), a zejména o přechodných opatřeních ohledně těchto činností
9) Doporučení Komise 92/48/EEC z 18. prosince 1991 o zprostředkovatelích pojištění (31992H0048)
10) Směrnice Rady ze dne 30. května 1978 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se soupojištění v rámci Společenství (78/473/EHS)
11) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/64/ES ze dne 7. listopadu 2000, kterou se mění směrnice Rady 85/611/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS a 93/22/EHS, pokud se týká výměny informací se třetími zeměmi

Zdroj: [13], [38]

Zvláštní právní předpisy EU jsou vydávány pro odvětví pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel a pro zajišťovací činnost¹¹. Jejich seznam uvádí Tab. 5.

Tab. 5 – Právní předpisy EU týkající se pojištění odpovědnosti z provozu vozidel a zajištění

Pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel
<ol style="list-style-type: none"> 1) Směrnice Rady ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (72/166/EHS) 2) Druhá směrnice Rady 84/5/EEC ze dne 30. prosince 1983 o sblížení zákonů členských států o pojištění pro případ občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel 3) Třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel 4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel 5) Směrnice Rady ze dne 8. listopadu 1990, kterou se mění směrnice 73/239/EHS a směrnice 88/357/EHS o koordinaci právních a správních předpisů členských států týkajících se přímého pojištění jiného než životního, zejména ve vztahu k pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel 6) Rozhodnutí komise 91/323/EHS ze dne 30. května 1991 týkající se použití směrnice 72/166/EEC o sblížení zákonů členských států o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a vynucení povinnosti se pro případ takové odpovědnosti pojistit 7) Doporučení komise 81/76/EEC ze dne 8. ledna 1981 o urychleném vyřizování pojistných událostí u pojištění občanskoprávní odpovědnosti provozu motorových vozidel 8) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005, kterou se mění směrnice Rady 72/166/EHS, 84/5/EHS, 88/357/EHS a 90/232/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel
Zajištění
<ol style="list-style-type: none"> 1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES 2) Směrnice Rady 64/225/EHS ze dne 25. února 1964 o odstranění omezení svobody usazování a volného pohybu služeb v oblasti zajištění a retrocese

Zdroj: [13], [17]

Se sektorem pojišťovnictví souvisí další právní akty EU, které upravují doplňkový dozor nad pojišťovnami ve skupině, reorganizaci a likvidaci pojišťoven, solventnost pojišťoven, zprostředkování pojištění, postupy v pojišťovnictví, obchodování s cennými papíry, nekalé obchodní praktiky atd.

¹¹ Zajištění představuje, nejjednodušeji řečeno, pojištění pojišťovny. Pojišťovna, zejména pokud přijme do pojištění riziko, při jehož katastrofální realizaci by jí nemusely stačovat finanční zdroje, postoupí za úplatu – zajištění – část tohoto rizika speciální instituci pojistného trhu – zajišťovně [2].

4. KLASIFIKACE POJIŠTĚNÍ

Základním členěním komerčního pojištění je podle Ducháčkové [3] členění podle druhu krytých rizik na:

- *životní pojištění* – zahrnující krytí rizika úmrtí a rizika dožití,
- *neživotní pojištění* – zahrnující krytí celé řady jiných rizik (úraz, nemoc, požár, odpovědnost, odcizení apod.).

Komerční pojištění lze dále rozdělovat podle způsobu tvorby rezerv na:

- *pojištění riziková* – u nichž je návratnost finančních prostředků podmíněna vznikem pojistné události, u které není jednoznačně jasné, zda vznikne,
- *pojištění rezervotvorná* – u nichž se vytváří rezerva na výplatu sjednaných pojistných plnění v budoucnosti, která jsou téměř vždy vyplacena.

Komerční pojištění se dále člení z organizačního pohledu na jednotlivá odvětví pro životní a neživotní pojištění, a v rámci těchto odvětví na jednotlivé druhy pojištění (pojistné produkty).

Klasifikace odvětví pojištění je uvedena v příloze č. 1 k zákonu č. 363/1999. V části A této přílohy je uvedena klasifikace odvětví životních pojištění, v části B odvětví neživotních pojištění. Životní pojištění je klasifikováno do šesti odvětví – viz Tab. 6. Neživotní pojištění člení zákon do osmnácti odvětví, která navíc sdružuje do sedmi skupin, které jsou uvedeny v části C – viz Tab. 7.

Tab. 6 – Odvětví životních pojištění

Odvětví životních pojištění
1. Pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pouze pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, pojištění spojených životů, životní pojištění s vrácením pojistného.
2. Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí.
3. Důchodové pojištění.
4. Pojištění podle bodů 1 až 3 spojené s investičním fondem.
5. Kapitálové činnosti
6. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci, je-li doplňkem pojištění podle odvětví 1 až 5.

Zdroj: Zákon č. 363/1999 Sb.

Svatební pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti a dožití. Sjednaná pojistná částka se vyplácí dítěti při dožití nebo u příležitosti uzavření sňatku nebo formou stipendia po stanovenou dobu. Zemře-li pojištěný (např. rodič) v době trvání pojištění, končí povinnost platit pojistné (zproštění od placení). U některých typů pojištění dětí zahájí pojišťovny

při zproštění od placení výplatu pravidelného důchodu dítěti, která trvá až do sjednaného konce pojištění. Veškeré nároky vyplývající z pojistné smlouvy zůstávají nedotčeny.

Tab. 7 – Odvětví a skupiny neživotních pojištění

Odvětví a skupiny neživotních pojištění	
Skupina	Odvětví
Pojištění úrazu a nemoci	1. Úrazové pojištění 2. Pojištění nemoci
Pojištění motorových vozidel	3. Pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech 4. Pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek 5. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, z provozu drážního vozidla, z činnosti dopravce
Pojištění požáru a jiných majetkových škod	6. Pojištění škod na majetku, jiném než pozemní dopravní prostředky, drážní vozidla, letecké dopravní prostředky, plavidla a přepravované věci, způsobených požárem, výbuchem, vichřicí, přírodními živly jinými než vichřicí (např. blesk, povodně, záplavy), jadernou energií, sesuvem nebo poklesem půdy 7. Pojištění jiných škod na majetku, jiném než pozemní dopravní prostředky, drážní vozidla, letecké dopravní prostředky, plavidla a přepravované věci, vzniklých krupobitím nebo mrazem anebo jinými příčinami (např. loupeží, krádeží nebo škody způsobené lesní zvěří), včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými příčinami
Letecké pojištění, pojištění vnitrozemské plavby a námořní pojištění a pojištění přepravovaných věcí	8. Pojištění škod na drážních vozidlech 9. Pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích 10. Pojištění škod na plavidlech 11. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce. 12. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití vnitrozemského nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce - do této skupiny spadá také odvětví uvedené pod bodem 4
Pojištění odpovědnosti za škodu	13. Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než z provozu pozemního motorového a drážního vozidla, vlastnictví a užití leteckého dopravního prostředku nebo plavidla - do této skupiny spadají také odvětví uvedené pod bodem 5, 11 a 12
Pojištění úvěru a záruky	14. Pojištění úvěru 15. Pojištění záruky (kauce)
Pojištění jiných ztrát	16. Pojištění různých finančních ztrát 17. Pojištění právní ochrany 18. Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním (asistenční služby)

Zdroj: Zákon č. 363/1999 Sb.

Důchodové pojištění zahrnuje pojištění pro případ dožití, kdy se pojistné plnění vyplácí ve formě doživotního důchodu, důchodu vypláceného po stanovenou dobu nebo ve formě jednorázového plnění.

Investiční životní pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti s investováním pojistného do podílových fondů, kde je investiční riziko na straně klienta. Zhodnocení je závislé na zvolené investiční strategii. Přináší zpravidla vyšší zhodnocení finančních prostředků, které ale nebývá garantováno. Typickým znakem je možnost volby z nabídky několika investičních fondů lišících se předpokládaným zhodnocením finančních prostředků a podstupovanou mírou rizika. Standardem pojištění je možnost kdykoli změnit poměr finančních prostředků mezi pojistnou ochranou a zhodnocením finančních prostředků v závislosti na volbě výše pojistné částky a výše pojistného. Rozložení finančních prostředků mezi vybrané fondy lze v průběhu doby trvání pojištění měnit.

Kapitálové životní pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti nebo dožití. Pojistná částka může být pro obě rizika stejná nebo si klient volí zvlášť pojistnou částku pro případ smrti a zvlášť pojistnou částku pro případ dožití. [18]

5. POJIŠTĚNOST ŽIVOTA

Životní pojištění zahrnuje jednak zabezpečení pro případ smrti pojištěného, kdy je jeho hlavním účelem ochrana osob blízkých pojištěnému před finančními následky této nešťastné události, a jednak zabezpečení příjmů v případě dožití se stanoveného věku.

5.1 PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ NA ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

5.1.1 Vývoj předepsaného pojistného na ŽP

Po nadprůměrně úspěšném období v roce 2007 vykazalo pojistné na životní pojištění v roce 2008, i přes působení finanční a hospodářské krize, růst o 4,5 %, čímž dosáhlo hodnoty téměř 56,3 mld. Kč. Trh životního pojištění se vyvíjel pozitivně z důvodu rostoucí ekonomické úrovně ČR a vyšší informovanosti a povědomí občanů o daném segmentu pojištění. Určitý vliv má i vazba na rostoucí počet poskytnutých hypotečních úvěrů a stále rostoucí obliba investičního životního pojištění.

Příčinou nižší dynamiky trhu v letech 2004 – 2006 je zejména snížení technické úrokové míry¹², snížení výnosů z investic, zvýšená konkurence jiných finančních produktů či vyčerpání potenciálu růstu daného daňovými motivacemi. Změna trendu závisí kromě nových sektorových pobídek také na očekávaných vládních reformách v oblasti daňové, důchodové a zdravotní. Výkyvy v dynamice celého sektoru jsou způsobovány kolísáním růstu jednorázově placeného pojistného.

Vysoký růst roku 2003 a jím ovlivněné hodnoty následujících let souvisí podle Plischke [45] s nuceným převodem anonymních vkladních knížek, hlavně těch České spořitelny, na životní pojistky. Nárůst v roce 2007 je pak opět způsoben jednorázově placeným pojistným, které vzrostlo o 35,1 %, zejména kvůli výraznému růstu zájmu o investiční pojištění, které je často spojeno s jednorázovými platbami pojistného.

Ačkoli si lidé stále více půjčují na bydlení a finanční ústavy po klientech v souvislosti s hypotečním či jiným dlouhodobým úvěrem zpravidla vyžadují životní pojistku, nedochází k vyššímu růstu předepsaného pojistného v životním pojištění. Je to proto, že nejběžnějším pojištěním úvěru je pojištění pouze pro případ smrti, jehož cena je podle zdrojů z pojišťoven jen zhruba desetinová ve srovnání s cenou pojištění pro případ dožití. [26]

¹² Zaručený podíl na výnosech z finančního umístění v životním pojištění. Je garantována zákonem a její maximální výši určuje ČNB.

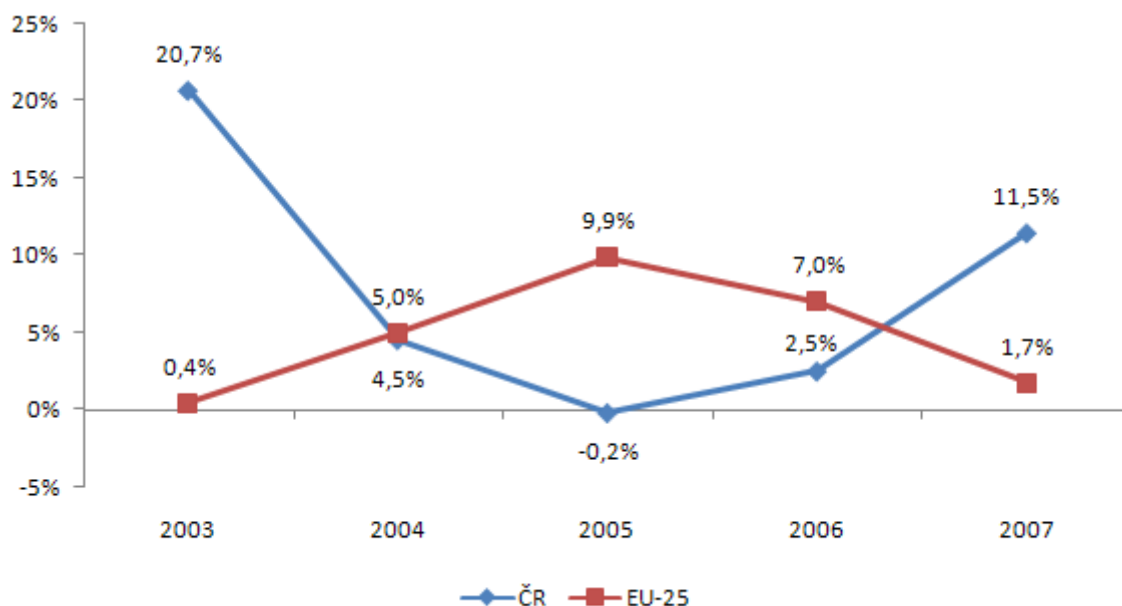
Tab. 8 – Vývoj předepsaného pojistného na ŽP (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Předepsané hrubé pojistné na životní pojištění (mil. Kč)	41 129	44 201	44 954	47 233	54 141	56 286
- běžně placené*	28 558	29 754	32 411	34 653	36 867	39 780
- jednorázově placené*	12 571	14 447	12 544	12 580	16 997	16 506
Meziroční růst předepsaného pojistného (%)	20,8	7,5	1,7	5,1	14,6	4,5
- běžně placené*	-	4,2	8,9	6,9	6,4	7,9
- jednorázově placené*	-	14,9	-13,2	0,3	35,1	-2,9

Zdroj: ČAP

Pozn.: * pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

Pozitivním faktem je, že právě běžně placené pojistné, které lze z dlouhodobého hlediska považovat za stabilizační prvek v segmentu životního pojištění, zaznamenávalo ve sledovaném období vyrovnaný kladný růst mezi 4 a 9 %. Jeho podíl na celkovém pojistném se v daném období pohyboval v rozmezí od 67,3 % v roce 2004 do 73,4 % v roce 2006.

Graf 2 – Reálný růst pojistného na ŽP v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA, vlastní výpočty

Růst jednorázově placeného pojistného se oproti běžně placenému vyvíjí s mnohem větší mírou kolísání, která je příčinou nerovnoměrného růstu celkového pojistného na životní pojištění. Jednorázové pojištění se do statistik započítává právě jen v roce, kdy klient pojistné zaplatí – jednorázově si tedy předplatí pojistnou ochranu na dalších třeba 30 let. Ve statistikách se ale zaplacené pojistné objeví právě jen první rok. Právě trend běžně placeného pojištění je pro pojišťovny mnohem důležitější ukazatel.

Při porovnání reálného¹³ růstu pojistného na životní pojištění v ČR a EU-25 v období 2003 – 2007 je patrná jejich negativní korelace – tj. při meziročním zrychlení tempa růstu v ČR docházelo v EU-25 k jeho meziročnímu zpomalení – viz Graf 2. Zatímco v ČR tempo reálného růstu od roku 2005 zpomalovalo, v případě EU přešel reálný pokles, zaznamenaný v tomto roce, do kladných a zrychlujících se temp reálného růstu.

5.1.2 Podíl předepsaného pojistného na ŽP na HDP a na obyvatele

Důležitým ukazatelem úrovně pojistného trhu země je tzv. propojištěnost, měřená podílem předepsaného pojistného na HDP. Zatímco v ČR si předepsané pojistné na životní pojištění zachovává konstantní podíl na HDP ve výši 1,5 % od roku 2005, kdy došlo k poklesu o 0,1 p.b., v EU-25 hodnota propojištěnosti v životním pojištění každoročně rostla, a za toto období vzrostla o 0,5 p.b. na 5,5 %, což je téměř čtyřnásobek hodnoty ČR.

Tab. 9 – Podíl pojistného na ŽP na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

		2003	2004	2005	2006	2007
Podíl pojistného na životní pojištění na HDP (%)	ČR	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5
	EU-25	4,9	5,0	5,4	5,5	5,5
Průměrné pojistné na životní pojištění na obyvatele (eur)	ČR	127	136	147	162	189
	EU-25	1 069	1 143	1 273	1 387	1 434

Zdroj: ČAP, CEA, Eurostat, vlastní výpočty

Stále se zvětšující rozdíly lze pozorovat i v případě průměrného předepsaného pojistného na životní pojištění připadajícího na jednoho obyvatele, které v ČR od roku 2003 vzrostlo o 62 eur na 189 eur (5 244 Kč), zatímco v EU-25 o 346 eur na 1 434 eur (39 811 Kč). Průměrná hodnota za EU-25 tak představuje více než sedmiapůlnásobek hodnoty ČR.

Na západě je životní pojištění naprosto standardním produktem, který si zřizují již mladí lidé při svém vstupu do samostatného života, a to i ty produkty, na které se nevztahuje státní podpora. Upřednostňují kombinované produkty, zahrnující rizikovou i rezervotvornou (spořicí) složku. Pokud si je pořídí mladí, mají výhodné podmínky při pořizování hypoték. V ČR taková tradice zatím není a změna přístupu klientů je v tomto ohledu velmi náročná, ale k určitému pokroku dochází. [31]

5.1.3 Vývoj počtu pojistných smluv ŽP

Blýskání na lepší časy dokazuje počet životních pojistek na obyvatele (v roce 2008 dosáhl hodnoty 0,83 oproti 0,63 v roce 2003). Počet pojistných smluv životního pojištění ve kmeni¹⁴

¹³ očištěný od změny cenové hladiny a za celou EU také o změny směnných kurzů

¹⁴ tj. platných k určitému datu, zde k 31. 12. daného roku

rostl ve sledovaném období v rozmezí od 4 do 8 %, v roce 2008 dosáhl podle předběžných údajů ČAP počtu téměř 8,66 mil. kusů.

Počet běžně placených smluv vykázal v roce 2007 výrazný růst o 14,8 %, oproti mírným poklesům v předchozích dvou letech. Počet jednorázově placených smluv prodělával ve sledovaném období opačný vývoj, hodnoty růstu se pohybovaly v mnohem větším rozmezí než u počtu běžně placených smluv.

Tab. 10 – Vývoj počtu smluv ŽP (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet smluv ŽP ve kmeni (tis. ks)	6 455	6 955	7 512	7 818	8 255	8 658
- běžně placené	5 682	6 651	6 421	6 265	7 195	-
- jednorázově placené	773	304	1 091	1 552	1 060	-
Meziroční růst počtu smluv (%)	-	7,8	8,0	4,1	5,6	5,0
- běžně placené	-	17,1	-3,5	-2,4	14,8	-
- jednorázově placené	-	-60,6	258,7	42,3	-31,7	-

Zdroj: ČAP, ČSÚ

Pozn.: pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

V Rakousku a Německu je uzavřeno asi 110 životních pojistek na sto obyvatel. V Česku ale připadá na sto obyvatel jen 83 smluv životního pojištění. Důvodů nízkého počtu životních pojistek v Česku je celá řada. Jednak nebylo před listopadem 1989 nijak zvlášť podporováno. Určitý obrat v povědomí lidí nastal až na konci 90. let, zpočátku stimulovaný i dílčími daňovými výhodami zavedenými v roce 2001. Pokles výkonnosti finančních trhů, který vedl ke snížení výnosů z životních produktů, snížil jejich atraktivitu a daňové úlevy se v této souvislosti přestaly jevit jako dostatečně motivující. [35]

5.1.4 Obchodní produkce v ŽP

Předpis pojistného je obratový údaj, který říká, kolik peněz bylo klientům vyfakturováno, a nevypovídá tolik o tom, kolik se sjednalo pojištění v daném roce. To zprostředkovává spíše ukazatel tzv. obchodní produkce (nových obchodů), který popisuje trh lépe.

Ve sledovaných šesti letech byl zaznamenáván meziroční růst pojistného z nových smluv životního pojištění, kromě roku 2005. V roce 2007 bylo dosaženo nejvyšších hodnot růstu za celé toto období, a to zejména díky novým jednorázově placeným smlouvám. Pojistné z nových běžně placených smluv zaznamenávalo až do roku 2006 pokles, vystřídáný v roce 2007 značným oživením v podobě růstu o 22 %. Nárůst v roce 2008 o 13 % způsobil překonání úrovně roku 2003. Pojistné z nových jednorázově placených smluv naopak po pěti letech zaznamenalo v roce 2008 mírný pokles.

Tab. 11 – Vývoj pojistného z nových smluv ŽP (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pojistné z nových smluv ŽP (mil. Kč)	14 329	14 523	14 015	16 259	22 372	23 253
- z běžně placených	7 185	6 933	5 677	5 571	6 809	7 713
- z jednorázově placených	6 971	7 590	8 338	10 688	15 562	15 541
Meziroční růst pojistného z nových smluv (%)	8,6	1,4	-3,5	16,0	37,6	3,9
- z běžně placených	-11,1	-3,5	-18,1	-1,9	22,2	13,3
- z jednorázově placených	36,4	8,9	9,9	28,2	45,6	-0,1

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

V kontrastu oproti zvyšujícímu se předepsanému pojistnému z nových smluv životního pojištění počet těchto smluv do roku 2006 většinou klesal, od roku 2007 se trend obrátil a po dvou letech nárůstu se jejich počet dostal na poloviční hodnotu dosaženou v roce 2003. Do roku 2006 docházelo s určitými výjimkami k poklesu počtu jak běžně placených, tak jednorázově placených nových smluv. V roce 2007 a 2008 zaznamenaly obě skupiny nárůst.

Tab. 12 – Vývoj počtu nových smluv ŽP (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet nových smluv ŽP (tis. ks)	1 586	1 060	787	664	744	766
- běžně placené	1 485	919	736	617	681	698
- jednorázově placené	98	141	51	47	63	68
Meziroční růst počtu nových smluv (%)	19,1	-33,2	-25,7	-15,6	12,0	3,0
- běžně placené	21,6	-38,1	-19,8	-16,2	10,4	2,5
- jednorázově placené	-12,0	44,5	-63,9	-7,2	32,7	7,6

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

Od roku 2005 významně stoupá sjednávání investičního životního pojištění a v současné době tvoří naprostou většinu nově uzavíraných smluv. Důvodem je zvyšující se osvěta v oblasti finančních produktů a služeb, která vyvolává zvýšení zájmu o lepší a dynamičtější způsoby zhodnocení peněz než u dříve oblíbenějšího kapitálového životního pojištění s garantovanou výnosovou mírou. Životní pojištění je však na prvním místě pojistný produkt a jeho hlavním účelem je poskytnutí pojistné ochrany osobě blízké pojištěnému před finančními následky nějaké nahodilé nešťastné události. [32]

5.1.5 Vývoj v jednotlivých odvětvích ŽP

Největším odvětvím životního pojištění z hlediska předepsaného pojistného bylo v roce 2007 pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití, s 23,6 mld. Kč představovalo téměř 44 % předepsaného pojistného na životní pojištění – viz Graf 3. Životní pojištění jako celek zaznamenávalo v období 2003 – 2007 kladný růst předepsaného pojistného, který však nebyl

rovnoměrně rozložen mezi jeho jednotlivá odvětví. Nejvyšší nárůst oproti roku 2003 zaznamenalo pojištění spojené s investičním fondem (oproti roku 2003 nárůst o 277 %) a pojištění pro případ smrti (o 113 %). Vzrostlo také předepsané pojistné na doplňková pojištění (o 27 %). Ostatní odvětví zaznamenala oproti roku 2003 propad předepsaného pojistného – nejvíce v případě kapitálového pojištění (oproti roku 2003 propad o 69 %) a důchodového pojištění (o 22 %).

Tab. 13 – Předepsané pojistné na ŽP podle odvětví (2003 – 2007)

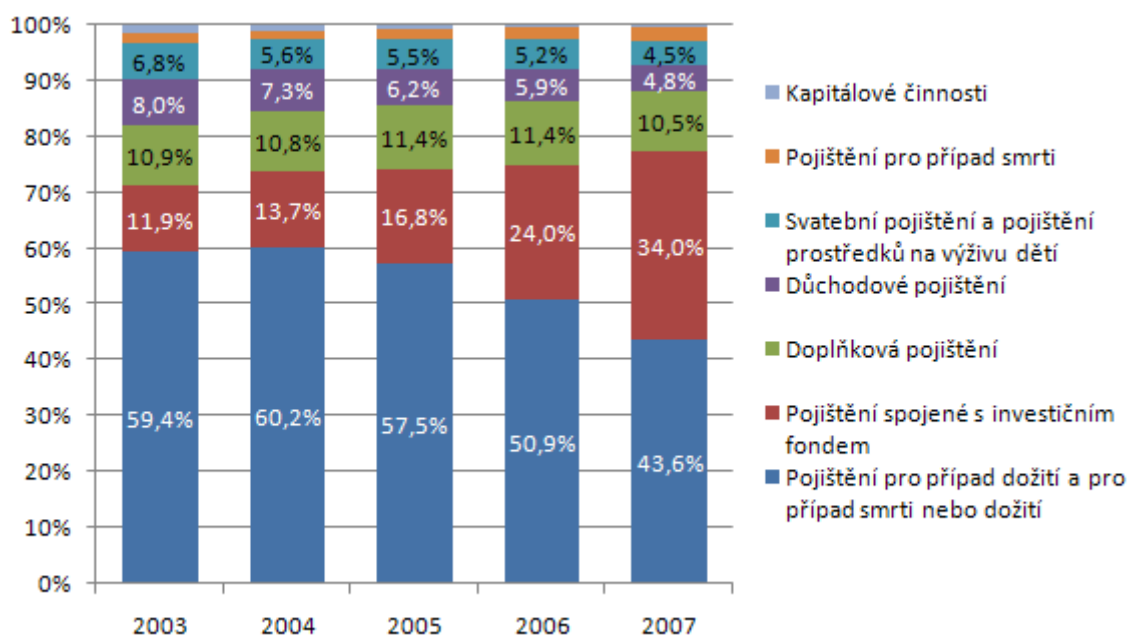
		2003	2004	2005	2006	2007
Předepsané pojistné (mil. Kč)	Životní pojištění celkem	41 123	44 201	44 954	47 233	54 122
	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	24 423	26 594	25 860	24 045	23 576
	Pojištění spojené s investičním fondem	4 878	6 052	7 550	11 336	18 390
	Doplňková pojištění	4 463	4 766	5 127	5 408	5 662
	Důchodové pojištění	3 307	3 247	2 801	2 768	2 577
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	2 793	2 467	2 461	2 444	2 440
	Pojištění pro případ smrti	597	614	756	998	1 270
	Kapitálové činnosti	663	461	398	234	207
Meziroční růst předepsaného pojistného (%)	Životní pojištění celkem	20,4	7,5	1,7	5,1	14,6
	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	24,8	8,9	-2,8	-7,0	-1,9
	Pojištění spojené s investičním fondem	55,5	24,1	24,8	50,1	62,2
	Doplňková pojištění	1,2	6,8	7,6	5,5	4,7
	Důchodové pojištění	18,6	-1,8	-13,7	-1,2	-6,9
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	-1,8	-11,6	-0,3	-0,7	-0,2
	Pojištění pro případ smrti	53,9	2,8	23,2	31,9	27,3
	Kapitálové činnosti	-35,4	-30,4	-13,6	-41,2	-11,4

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP

V oblasti produktů životního pojištění v roce 2007 zesílil trend růstu investičního životního pojištění, jehož podíl na předepsaném pojistném na životní pojištění vzrostl oproti předchozímu roku o 10 p.b. na 34 % (viz Graf 3). Přitom v roce 2003 byl jeho podíl oproti této hodnotě přibližně třetinový. Rostoucí obliba tohoto produktu je zapříčiněna stále větším počtem klientů, kteří chtějí rozhodovat o umístění spořicí části svých prostředků i přes určité vyšší riziko. Důvodem rostoucí obliby investičního životního pojištění není jeho “výhodnost“ (ačkoli dnes dosahuje podstatně zajímavějšího zhodnocení než kapitálové pojištění), ale především fakt, že jej ve velké míře nabízejí nezávislí finanční poradci, kteří jsou do jeho nabízení motivováni nemalými provizemi od pojišťoven. [47] Pomalejším tempem vzrostl podíl pojištění pro případ smrti, od roku 2003 o 0,8 p.b. na 2,3 % v roce 2007. Toto odvětví

dosahovalo ve čtyřech z pěti sledovaných let dvouciferných měr růstu předepsaného pojistného.

Graf 3 – Předepsané pojistné na ŽP podle odvětví (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP

Podíl standardních produktů (kromě pojištění pro případ smrti a doplňkových pojištění úrazu či nemoci) na předepsaném pojistném ve sledovaném období klesal. Nejvíce se propadlo pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití (o 15,8 p.b.), následované důchodovým pojištěním (o 3,2 p.b.), pojištěním dětí (o 2,3 p.b) a kapitálovým pojištěním (o 1,2 p.b.). U těchto produktů dochází i k postupnému poklesu předepsaného pojistného v absolutním vyjádření.

Struktura pojistných smluv podle odvětví životního pojištění se výrazně liší od struktury podle předepsaného pojistného, což vyplývá z rozdílných charakterů těchto odvětví, zejména v podílu rizikové a rezervotvorné složky. Největší část smluv životního pojištění v období 2003 – 2007 představovaly smlouvy pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití (absolutně 3,56 mil. smluv), jejichž podíl však od roku 2003 klesl ze 47,6 % na 42,9 % – viz Graf 4.

Tři největší odvětví z hlediska počtu smluv zaznamenala od roku 2003 nárůst počtu smluv ve kmeni, v ostatních odvětvích došlo k poklesu – viz Tab. 14. Počet smluv pojištění spojeného s investičním fondem vzrostl od roku 2003 o téměř 200 %, výrazný nárůst nastal také u pojištění pro případ smrti (o 135 %). Pouze o 10 % vzrostl počet smluv pojištění pro

případ dožití a pro případ smrti nebo dožití. Pokles počtu smluv nastal v největší míře u důchodového pojištění (oproti roku 2003 o 43 %), v menší míře u pojištění dětí (o 33 %) a u kapitálového pojištění (o 25 %).

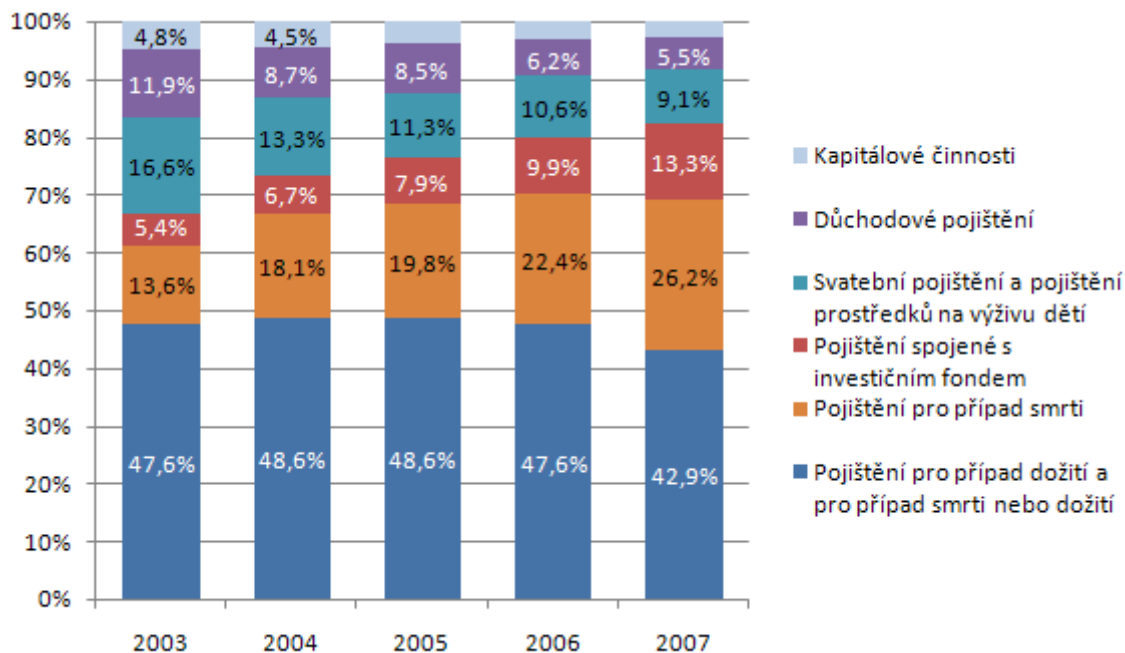
Tab. 14 – Počet smluv ŽP podle odvětví (2003 – 2007)

		2003	2004	2005	2006	2007
Počet smluv ve kmeni (tis. ks)	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	3 234	3 584	3 670	3 757	3 561
	Pojištění pro případ smrti	926	1 333	1 497	1 766	2 172
	Pojištění spojené s investičním fondem	368	495	599	778	1 101
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	1 126	982	852	835	754
	Důchodové pojištění	809	644	644	492	459
	Kapitálové činnosti	326	335	292	257	245
Meziroční růst počtu smluv (%)	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	9,1	10,8	2,4	2,4	-5,2
	Pojištění pro případ smrti	38,4	43,9	12,3	17,9	23,0
	Pojištění spojené s investičním fondem	27,9	34,7	20,9	29,9	41,5
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	3,0	-12,7	-13,3	-2,0	-9,8
	Důchodové pojištění	24,9	-20,5	0,0	-23,5	-6,6
	Kapitálové činnosti	-4,3	2,7	-13,1	-12,0	-4,6

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP

Nejvyšší absolutní nárůst počtu smluv byl zaznamenán u pojištění pro případ smrti, jehož podíl vzrostl za sledovaných pět let téměř na dvojnásobek z 13,6 % na 26,2 %. Celá výše pojistného zde tvoří rizikovou složku (proto je jeho podíl na předepsaném pojistném pouze 2,3 %). Tento nárůst je zapříčiněn vedle snahy o zajištění rodiny také růstem počtu čerpaných úvěrů, zejména hypotéčních, kde je rizikové životní pojištění zajišťovacím instrumentem. Vysoký nárůst počtu smluv zažilo také již zmiňované investiční pojištění, které v tomto období zvýšilo svůj podíl přibližně dvouapůlnásobně na 13,3 %. Čeští klienti pojišťoven dávají přednost pojištění se spořením, které není příliš výhodné. Češi méně vnímají rizika a více se orientují na spoření. Obliba pojištění se spořením přetrvává ještě z dob, kdy banky nenabízely dostatek možností k investicím, což už nyní neplatí.

Graf 4 – Struktura pojistných smluv ŽP podle odvětví (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP

Téměř o polovinu na 16,6 % naopak klesl podíl smluv u pojištění dětí. Podobně výrazně oslabil podíl smluv důchodového pojištění (z 11,9 % na 5,5 %). Nejméně se od roku 2003 snížil podíl smluv kapitálového pojištění, a to z 4,8 % na 3 %.

Průměrné pojistné na běžně placenou smlouvu dosáhlo v roce 2007 ve všech odvětvích životního pojištění vyšší hodnoty než v roce 2003 – viz Tab. 15. U většiny odvětví rostlo průměrné pojistné víceméně každoročně, pojištění pro případ smrti zaznamenalo růst průměrného pojistného pouze v roce 2007, který stačil na překonání úrovně roku 2003. Ze smluv s rezervotvornou složkou pojištěnci platili v průměru nejvíce u investičního životního pojištění – téměř 8 000 Kč. Nejméně naopak u pojištění dětí s částkou 3 212 Kč. Na běžně placenou smlouvu čistě rizikového pojištění pro případ smrti připadalo průměrné pojistné 543 Kč.

O polovinu od roku 2003 vzrostlo průměrné pojistné na běžně placenou smlouvu u důchodového pojištění. Naopak nejméně narostla tato částka u pojištění pro případ smrti, a to o 3 % oproti stavu roku 2003.

Tab. 15 – Průměrné pojistné na běžně placenou smlouvu ŽP (2003 – 2007, Kč)

		2003	2004	2005	2006	2007
Průměrné pojistné na běžně placenou smlouvu ŽP (Kč)	Pojištění spojené s investičním fondem	7 120	6 659	7 403	7 472	7 983
	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	5 216	5 275	5 538	5 860	5 701
	Důchodové pojištění	3 596	4 444	4 340	4 514	5 403
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	2 722	2 645	3 001	3 067	3 212
	Pojištění pro případ smrti	527	500	497	489	543
Meziroční růst průměrného pojistného (%)	Pojištění spojené s investičním fondem	-	-6,5	11,2	0,9	6,8
	Pojištění pro případ dožití a pro případ smrti nebo dožití	-	1,1	5,0	5,8	-2,7
	Důchodové pojištění	-	23,6	-2,3	4,0	19,7
	Svatební pojištění a pojištění prostředků na výživu dětí	-	-2,8	13,5	2,2	4,7
	Pojištění pro případ smrti	-	-5,2	-0,6	-1,6	11,1

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP

Výše sjednávaných pojistných částek u rizikových životních pojištění (výše pojistného plnění v případě smrti pojištěného) je však nedostatečná. Doporučená optimální pojistná částka činí podle ČAP trojnásobek ročního příjmu pojištěného (při použití průměrné hrubé mzdy v roce 2007 přibližně 780 tis. Kč). Výše pojistné částky se však v ČR pohybuje od poloviny do hodnoty o něco přesahující roční průměrnou mzdu (tj. v průměru přibližně od 130 do 300 tisíc Kč). To se jeví z pohledu zajištění rodiny pro případ závažné události jako nedostatečné. [30]

5.2 TECHNICKÉ REZERVY ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Komerční pojišťovny mají zákonem stanovenou povinnost vytvářet si pojistně technické rezervy z důvodu schopnosti plnit své závazky. Jedná se o závazky, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale není známa jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou. Tvoří se z přijatého pojistného a užívají se tehdy, když pojišťovací instituci nestačí běžné příjmy na výplaty pojistných plnění v běžném období. Ve své podstatě zahrnují peněžní prostředky, které pojišťovny budou potřebovat v následujících obdobích na výplatu pojistných plnění.

Jiný charakter mají u rizikových a rezervotvorných pojištění [34]:

- U rezervotvorných pojištění se vytváří z celého přijatého pojistného (s odpočtem spotřebovaných správních nákladů), kdy se v rezervách akumuluje pojistné pro nashromáždění potřebné částky na výplatu sjednané velikosti pojistného plnění (pojistné částky) obvykle až po delším časovém období.

- V rámci *rizikových pojištění*, kdy se přijaté pojistné spotřebovává během příslušného roku, přichází do pojistně technických rezerv přiměřená část přijatého pojistného, kdy rezervy eliminují pojistně technické riziko tím způsobem, že vyrovnávají časové, místní a věcné výkyvy.

Mezi hlavní druhy pojistně technických rezerv patří:

- *matematické rezervy* – postupně se shromažďuje přijaté pojistné v rámci jednotlivých pojistek tak, aby na konci sjednané pojistné doby byla v rámci technické rezervy nashromážděna částka odpovídající sjednané velikosti pojistného plnění,
- *výkyvové rezervy* – slouží na pokrytí výkyvů ve velikosti pojistných plnění,
- *rezervy spojené s časovým rozlišením přijatého pojistného* – přijaté pojistné se prostřednictvím technických rezerv přiřazuje do období, kdy se na pojistné váže pojistné plnění, tj. kdy budou prostředky pojistného potřebné na výplatu příslušného pojistného plnění.

Hrubá výše¹⁵ technických rezerv životního pojištění od roku 2003 rostla, a to dvoucifernými tempy růstu (kromě mírného zpomalení v roce 2007). V absolutním vyjádření vzrostly technické rezervy životního pojištění z 132,8 mld. Kč na 198,4 mld. Kč.

Tab. 16 – Vývoj technických rezerv ŽP (2003 – 2007)

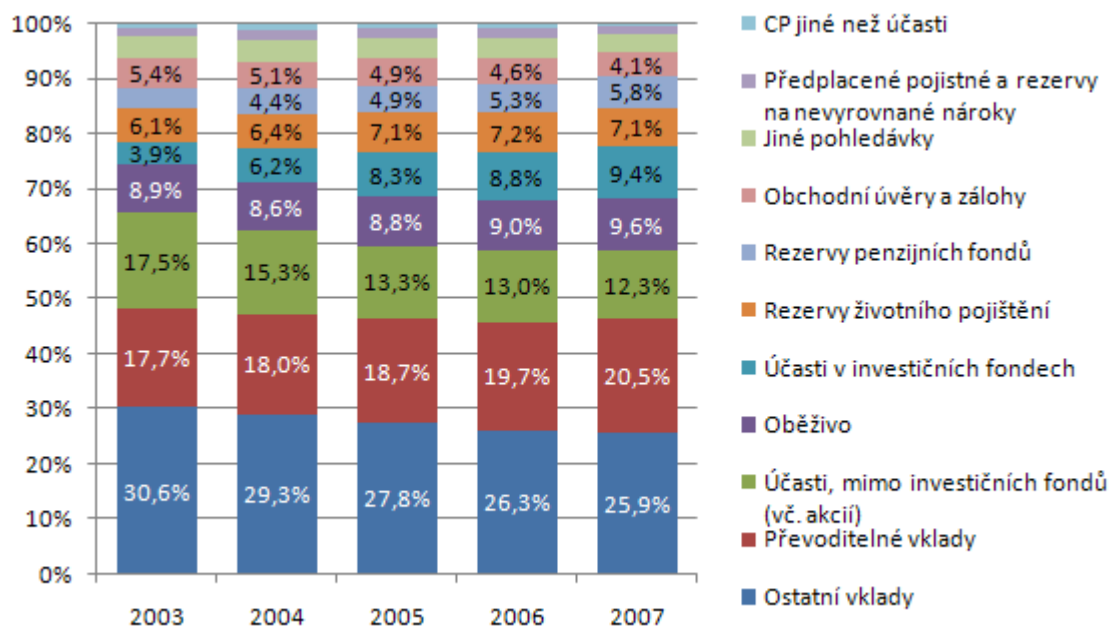
	2003	2004	2005	2006	2007
Hrubá výše technických rezerv ŽP (mil. Kč)	132 786	146 082	165 925	183 901	198 403
Meziroční růst (%)	13,9	10,0	13,6	10,8	7,9

Zdroj: ČNB

Životnímu pojištění nepřikládají čeští občané zatím příliš velký význam. Podle údajů ČSÚ měly v roce 2007 české domácnosti¹⁶ uloženo v technických rezervách životního pojištění pouze 7,1 % svých finančních aktiv – viz Graf 5. Jejich podíl oproti roku 2003 vzrostl jen o 1 p.b. Domácnosti v tomto období přesouvaly svá finanční aktiva od termínovaných či spořicíh vkladů (-4,7 p.b.) a majetkových účastí (-5,2 p.b.) zejména do investičních fondů (+5,5 p.b.), převoditelných vkladů (+2,8 p.b.) a penzijních fondů (+1,9 p.b.).

¹⁵ tj. včetně podílu zajistitelů

¹⁶ včetně podnikajících fyzických osob s IČO

Graf 5 – Struktura finančních aktiv českých domácností (2003 – 2007)

Zdroj: ČSÚ

České domácnosti ukládají své úspory do z jejich pohledu mnohem atraktivnějších finančních produktů než je životní pojištění – zejména do stavebního spoření a penzijního připojištění. Právě penzijní připojištění je největším konkurentem životního pojištění – představuje 5,8 % finančních aktiv domácností. Ve prospěch penzijního připojištění hraje několik faktorů. Jednak je to nízká informovanost klientů, kteří často neznají rozdíly mezi oběma produkty. Podle Ryskové [48] za to zčásti mohou samy pojišťovny, které ve svých reklamách prezentují životní pojištění jako výhodnou formu spoření nebo investování. Lidé pak zapomínají na jeho základní význam a chtějí z něj vytěžit co nejvíce peněz. Když se to nedaří, jsou zklamáni. Významně zvýhodňuje penzijní připojištění také poskytovaná státní podpora, jejíž zavedení u životního pojištění by podle výzkumu, provedeného studenty VŠE pro Českou asociaci pojišťoven, motivovalo více než 2/3 lidí k pořízení životního pojištění či ke zvýšení plateb. Podstatně ovlivňuje využívání penzijního připojištění také jeho upřednostňování před životním pojištěním ze strany zaměstnavatelů jako mimomzdového benefitu (podle výzkumu je penzijní připojištění u zaměstnavatelů dvakrát oblíbenější).

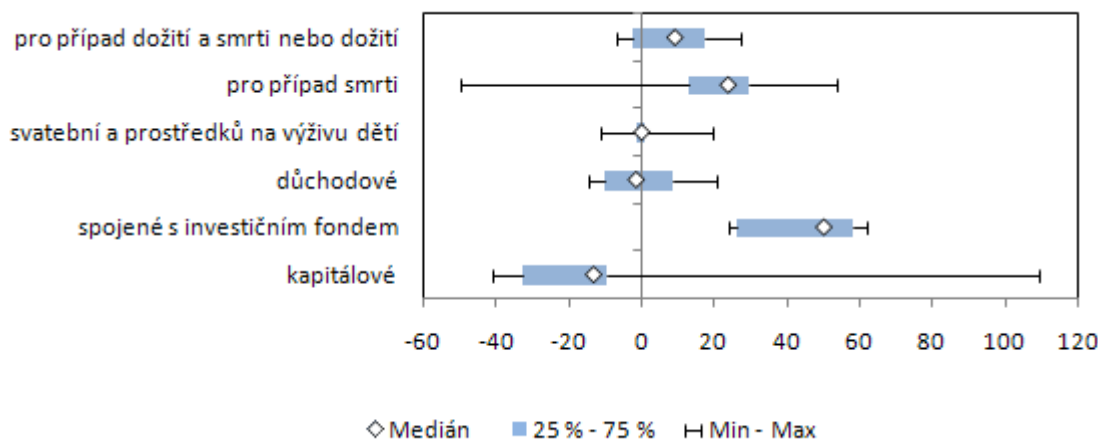
5.3 STATISTICKÉ TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ

5.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví ŽP

Statistický test má ověřit hypotézu, že všechna odvětví životního pojištění rostla z hlediska předepsaného pojistného stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

Protože u čtyř odvětví není splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobností (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra) a není ani splněna podmínka shody rozptylů všech souborů podle Cochranova testu (hodnota testovacího kritéria $g = 0,593$ mírně překročila kritickou hodnotu $c_{0,05;6;6} = 0,418$), k ověření uvedené hypotézy není vhodné použít jednofaktorovou analýzu rozptylu.

Hypotéza o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného u všech odvětví životního pojištění je tedy testována Kruskalovým – Wallisovým testem. Testovací kritérium q nabývá hodnoty 18,79, což o více než polovinu překračuje kritickou hodnotu $\chi^2_{0,05;5} = 11,07$. Na asymptotické¹⁷ hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného u všech odvětví životního pojištění zamítáme.

Graf 6 – Růst pojistného podle odvětví ŽP (2001 – 2007, %)

Zdroj: ČAP

Podle Neményiovy metody se od sebe liší dvě dvojice odvětví, a to „pojištění spojené s investičním fondem – důchodové pojištění“ a „pojištění spojené s investičním fondem – kapitálové pojištění“ (hodnoty rozdílů jejich průměrných pořadí – 20,9 resp. 25,2 – překročily kritickou hodnotu 18,69).

¹⁷ blíží se dané hodnotě

Předepsané pojistné tedy v období 2001 – 2007 meziročně nerostlo ve všech odvětvích životního pojištění stejně, protože předepsané pojistné na pojištění spojené s investičním fondem rostlo významně rychleji než pojistné na důchodové pojištění a pojistné na kapitálové pojištění.

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu medián – kvartily – rozpětí (viz Graf 6). Z grafu je patrné, že mezi mediány existují značné rozdíly. Největší medián meziročního růstu předepsaného pojistného vykazuje pojištění spojené s investičním fondem (50,1) a nejmenší kapitálové pojištění (-13,6). Kapitálové pojištění také vykazuje největší variabilitu hodnot meziročního růstu (150,7), v nejmenším rozmezí se pak pohybovaly hodnoty růstu u pojištění dětí (31,3).

5.3.2 Růst počtu smluv podle odvětví ŽP

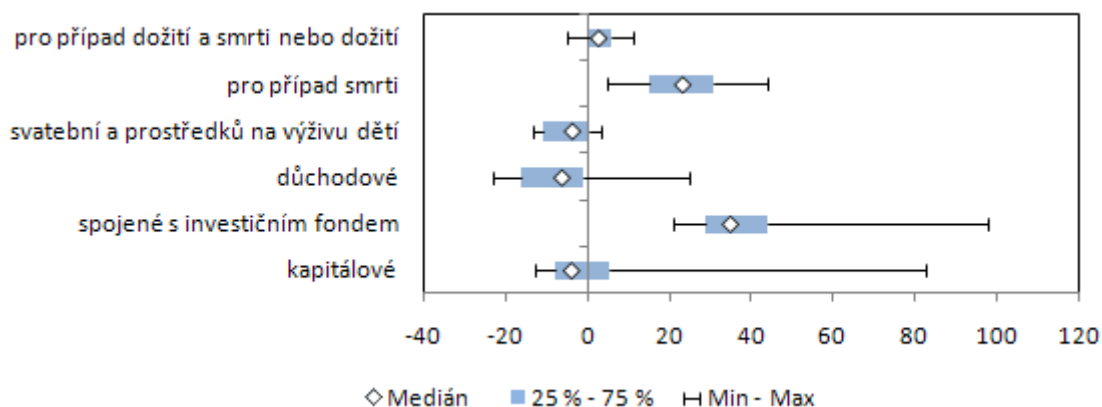
Statistický test má ověřit hypotézu, že počet smluv ve kmeni rostl ve všech odvětvích životního pojištění stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

Protože u tří odvětví není splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobností (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra) a není ani splněna podmínka shody rozptylů všech souborů podle Cochranova testu (hodnota testovacího kritéria $g = 0,48$ mírně překročila kritickou hodnotu $c_{0,05;6;6} = 0,42$), k ověření uvedené hypotézy není vhodné použít jednofaktorovou analýzu rozptylu.

Hypotéza o shodném meziročním růstu počtu smluv u všech odvětví životního pojištění je tedy testována Kruskalovým – Wallisovým testem. Testovací kritérium q nabývá hodnoty 24,3, což více než dvojnásobně překračuje kritickou hodnotu $\chi^2_{0,05;5} = 11,07$. Na asymptotické hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném meziročním růstu počtu smluv u všech odvětví životního pojištění zamítáme.

Podle Neményiovy metody se od sebe liší pět dvojic odvětví, a to „pojištění spojené s investičním fondem – pojištění dětí“, „pojištění spojené s investičním fondem – důchodové pojištění“, „pojištění spojené s investičním fondem – kapitálové pojištění“, „pojištění pro případ smrti – pojištění dětí“ a „pojištění pro případ smrti – důchodové pojištění“ (hodnoty rozdílů jejich průměrných pořadí – 24,3; 24,6; 19,1; 19,3; 19,6 – překročily kritickou hodnotu 18,69).

Počet smluv ve kmeni tedy v období 2001 – 2007 meziročně nerostl ve všech odvětvích životního pojištění stejně, protože počet smluv pojištění spojeného s investičním fondem rostl významně rychleji než počet smluv pojištění dětí, důchodového pojištění a kapitálového pojištění a počet smluv pojištění pro případ smrti rostl významně rychleji než u pojištění dětí a důchodového pojištění.

Graf 7 – Růst počtu smluv podle odvětví ŽP (2001 – 2007)

Zdroj: ČAP

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu medián – kvartily – rozpětí (viz Graf 7). Z grafu je patrné, že mezi mediány existují značné rozdíly. Největší medián meziročního růstu počtu platných smluv vykazuje pojištění spojené s investičním fondem (34,7) a nejmenší důchodové pojištění (-6,6). Kapitálové pojištění vykazuje největší variabilitu hodnot meziročního růstu (95,5), v nejmenším rozmezí se pak pohybovaly hodnoty růstu u pojištění pro případ dožití a smrti nebo dožití (16) a u pojištění dětí (16,3).

6. POJIŠTĚNOST NEŽIVOTNÍCH RIZIK

Neživotní pojištění poskytuje pojištěnému subjektu ochranu před finančními dopady celé řady rizik, mezi které patří zejména úraz, nemoc, živel, krádež, odpovědnost, havárie atd.

6.1 PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ NA NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

6.1.1 Vývoj předepsaného pojistného na NŽP

Navzdory celosvětové finanční a hospodářské krizi došlo v oblasti neživotního pojištění v roce 2008 k meziročnímu nárůstu předepsaného pojistného o 5,2 %, což je stejná hodnota růstu jako v roce 2007. Dynamika neživotního pojištění se udržela zejména díky rostoucímu objemu předepsaného pojistného u podnikatelských pojištění. Důvodem jsou patrně obavy ze zvýšeného rizika majetkových ztrát, které výrazně tuto oblast ovlivnily. V absolutním vyjádření překročilo předepsané pojistné úroveň 80 mld. Kč.

Stabilní mírné tempo růstu předpisu, které je způsobeno poměrně vysokou konkurencí na trhu neživotního pojištění, tlačící v některých případech i na pokles sazeb pojistného, pokračuje od roku 2004. Nezanedbatelný vliv na posílení konkurence má i stále rostoucí počet zahraničních poboček pojišťoven v ČR a subjektů z EU a EHP, které poskytují pojištění přeshraničně na základě svobody volného poskytování služeb. Uvedené subjekty se převážně specializují na neživotní pojištění se zaměřením na oblast podnikatelských rizik. Odhadovaný podíl zahraničních subjektů je na úrovni 1 – 2 % celkového předepsaného pojistného.

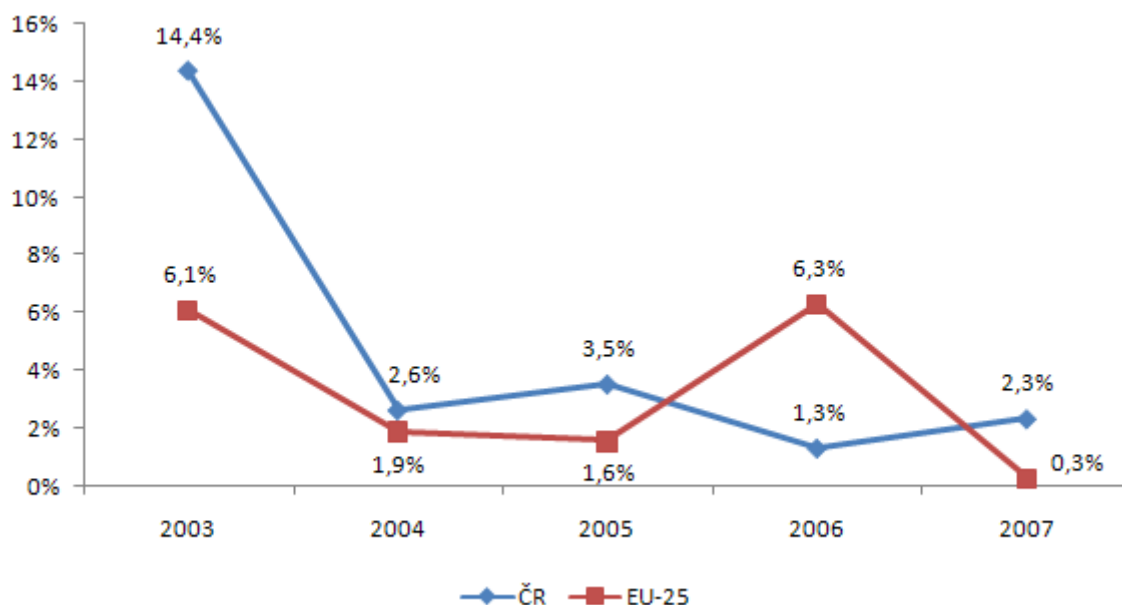
Tab. 17 – Vývoj předepsaného pojistného na NŽP (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Předepsané hrubé pojistné na neživotní pojištění (mil. Kč)	64 817	68 377	72 125	74 890	78 760	80 283
Meziroční růst (%)	14,5	5,5	5,5	3,8	5,2	5,2
Podíl zajistitelů na předepsaném pojistném (%)	29,9	39,5	37,8	31,5	27,7	-

Zdroj: ČAP, ČNB

Pozn.: * pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

Velice důležitým nástrojem ke snížení rizika plynoucího z případných velkých škod je zajištění, využívané zejména v oblasti neživotního pojištění, a to pro případy, kdy by vyšší limity pojistného plnění ohrozit finanční stabilitu a solventnost pojišťovny. Zajistitelům bylo v neživotním pojištění v roce 2007 postoupeno 27,7 % předepsaného pojistného na neživotní pojištění (21,8 mld. Kč). Tato hodnota se od roku 2004, kdy po meziročním nárůstu o třetinu dosáhla téměř 40 %, každoročně snižuje.

Graf 8 – Reálný růst pojistného na NŽP v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA, vlastní výpočty

Předepsané pojistné na neživotní pojištění roste v reálném vyjádření v ČR rychleji než průměrná hodnota za EU-25. Trhy neživotního pojištění vyspělých zemí jsou více nasycené, proto zaznamenávají nižší tempa růstu ve srovnání s ČR. Vyšší hodnota reálného růstu za EU-25 v roce 2006 byla způsobena z velké části privatizací systému zdravotní péče v Nizozemsku.

6.1.2 Podíl předepsaného pojistného na NŽP na HDP a na obyvatele

Hodnota důležitého ukazatele, podílu předepsaného pojistného na HDP, v neživotním pojištění v ČR od roku 2003 mírně poklesla o 0,3 p.b. na 2,2 % v roce 2007. Průměr za 25 členských zemí EU (kromě Bulharska a Rumunska) se v období 2003 – 2007 se nijak výrazně neměnil. V porovnání s „propojištěností“ v neživotním pojištění v ČR je průměr za celou EU-25 přibližně o polovinu vyšší. Přesto lze tvrdit, že v oblasti neživotního pojištění za Evropskou unii nijak výrazně nezaostáváme.

Tab. 18 – Podíl pojistného na NŽP na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

		2003	2004	2005	2006	2007
Podíl pojistného na neživotní pojištění na HDP (%)	ČR	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2
	EU-25	3,3	3,3	3,2	3,3	3,2
Průměrné pojistné na neživotní pojištění na obyvatele (eur)	ČR	200	210	237	257	275
	EU-25	721	748	771	834	850

Zdroj: ČAP, CEA, Eurostat, vlastní výpočty

Průměrně zaplatil jeden obyvatel ČR v roce 2007 na pojistné na neživotní pojištění 275 eur (7 631 Kč). Oproti roku 2003 je tato hodnota vyšší o více než třetinu. V EU-25 však na obyvatele v roce 2007 připadalo průměrně 805 eur (22 348 Kč) ročně, tedy téměř třikrát více.

6.1.3 Vývoj počtu pojistných smluv NŽP

V sektoru neživotního pojištění spravovaly v roce 2007 pojišťovny 16,32 milionů smluv. Meziroční nárůst počtu smluv o 6,9 % byl nejvyšší ve sledovaném období. Nárůst počtu pojistných smluv v neživotním pojištění může na jedné straně indikovat rostoucí cenovou konkurenci a tlak pojistníků na optimalizaci nákladů na pojistné. Na straně druhé však tento pohyb vzhůru může znamenat příslib zvýšení tempa růstu pojistného v dalších letech.

Tab. 19 – Vývoj počtu smluv NŽP (2003 – 2007)

	2003	2004	2005	2006	2007
Počet smluv NŽP ve kmeni (tis. ks)	13 871	13 913	14 840	15 260	16 317
Meziroční růst počtu smluv (%)	0,7	0,3	6,7	2,8	6,9
Průměrné pojistné na smlouvu (Kč)	4 673	4 915	4 860	4 908	4 827

Zdroj: ČNB

V roce 2004 došlo k nárůstu průměrného pojistného připadajícího na jednu smlouvu o 242 Kč na 4 915 Kč. V roce 2007 tato hodnota poklesla na 4 827 Kč, a to z důvodu rychlejšího růstu počtu smluv než růstu předepsaného pojistného. U neživotního pojištění může hrát roli snižování pojistného způsobené konkurenčními tlaky, a to zejména v pojištění vozidel – pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijním pojištění, jež se na celkovém předepsaném pojistném na neživotní pojištění podílejí polovinou. Určitým způsobem se může projevit i působení zahraničních pojišťoven v rámci svobody poskytování služeb, a to u podnikatelských pojištění. [12]

6.1.4 Vývoj v jednotlivých odvětvích NŽP

Předepsané pojistné na neživotní pojištění jako celek zaznamenává kladná, ačkoli zpomalující se tempa růstu. Vývoj v jednotlivých odvětvích se však různí – viz Tab. 20. Mezi nejdynamičtější odvětví v období 2003 – 2007 patřilo pojištění nemoci (od roku 2003 nárůst o 195 %), pojištění úvěrů (o 143 %) a havarijní pojištění kolejových vozidel (o 133 %). Naopak pokles úrovně předepsaného pojistného oproti roku 2003 zaznamenala nejmenší odvětví s podílem pod 1 % – pojištění odpovědnosti z provozu letadel (od roku 2003 pokles o 59 %), havarijní pojištění letadel (o 28 %), pojištění odpovědnosti z provozu lodí (o 27 %) a pojištění přepravovaného nákladu (o 1 %).

Tab. 20 – Předepsané pojistné na NŽP podle odvětví (2003 – 2007)

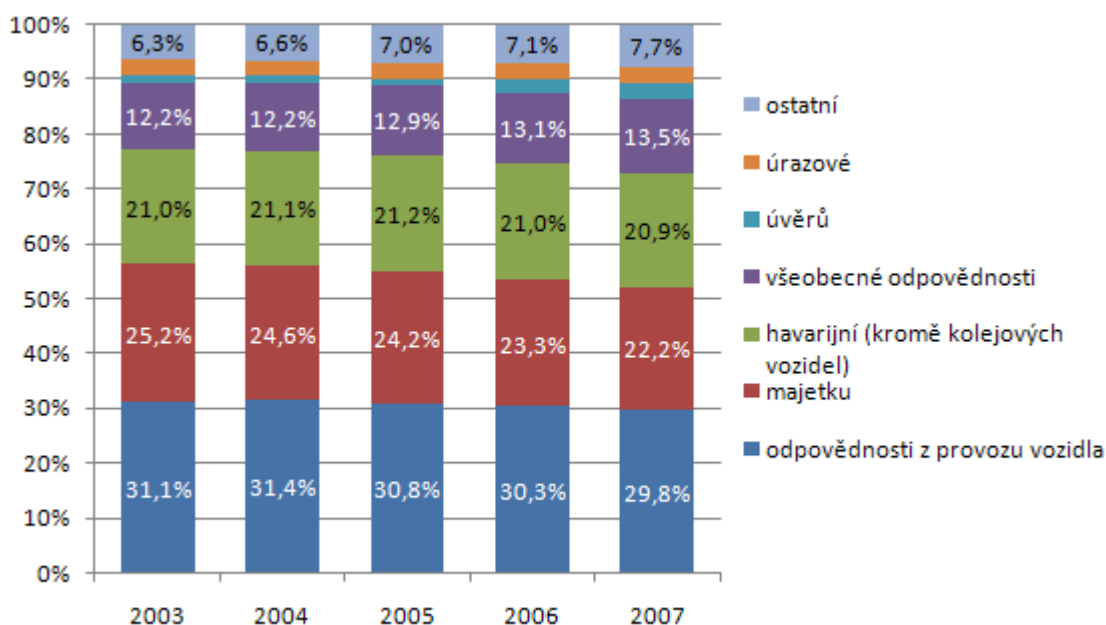
		2003	2004	2005	2006	2007
Předepsané pojistné (mil. Kč)	Neživotní pojištění celkem	63 513	67 349	70 950	73 179	76 659
	Pojištění odpovědnosti z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, z provozu drážního vozidla, z činnosti dopravce	19 749	21 115	21 872	22 159	22 846
	Pojištění majetku	15 983	16 578	17 153	17 048	17 012
	Havarijní pojištění pozemních vozidel kromě kolejových	13 349	14 202	15 042	15 371	15 986
	Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu	7 737	8 228	9 180	9 554	10 325
	Pojištění úvěrů	964	1 007	791	1 800	2 340
	Pojištění úrazu	1 738	1 804	1 932	2 037	2 270
	Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování	947	973	1 285	1 502	1 597
	Pojištění nemoci	419	703	899	1 070	1 235
	Pojištění různých finančních ztrát	713	622	808	785	1 133
	Pojištění přepravovaného nákladu	482	485	466	454	476
	Pojištění právní ochrany	163	207	199	221	246
	Pojištění záruky (kauce)	157	355	167	186	179
	Pojištění odpovědnosti z provozu letadel	302	260	245	227	123
	Havarijní pojištění letadel	166	139	179	106	120
	Havarijní pojištění námořních a říčních plavidel	7	13	10	13	13
	Pojištění odpovědnosti z provozu lodí	11	6	6	7	8
	Havarijní pojištění kolejových vozidel	3	4	11	12	7
Meziroční růst pojistného (%)	Neživotní pojištění celkem	16,9	6,0	5,3	3,1	4,8
	Pojištění odpovědnosti z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, z provozu drážního vozidla, z činnosti dopravce	12,5	6,9	3,6	1,3	3,1
	Pojištění majetku	29,5	3,7	3,5	-0,6	-0,2
	Havarijní pojištění pozemních vozidel kromě kolejových	16,2	6,4	5,9	2,2	4,0
	Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu	13,7	6,3	11,6	4,1	8,1
	Pojištění úvěrů	-23,2	4,4	-21,4	127,4	30,0
	Pojištění úrazu	6,5	3,8	7,1	5,5	11,4
	Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování	32,0	2,7	32,1	16,9	6,3
	Pojištění nemoci	25,9	67,9	27,9	19,0	15,4
	Pojištění různých finančních ztrát	43,8	-12,8	29,9	-2,9	44,3
	Pojištění přepravovaného nákladu	3,3	0,5	-4,0	-2,5	4,9
	Pojištění právní ochrany	12,2	26,9	-4,0	11,2	11,5
	Pojištění záruky (kauce)	13,1	126,0	-53,1	11,4	-3,8
	Pojištění odpovědnosti z provozu letadel	-0,3	-14,1	-5,8	-7,1	-45,9
	Havarijní pojištění letadel	-5,9	-16,3	28,3	-40,8	13,5
	Havarijní pojištění námořních a říčních plavidel	-0,1	70,6	-22,6	33,8	1,8
	Pojištění odpovědnosti z provozu lodí	7,3	-42,4	4,5	13,3	11,7
	Havarijní pojištění kolejových vozidel	-48,9	53,6	160,3	6,5	-37,8

Zdroj: ČAP

Pozn.: pouze za členy ČAP

Mezi nejdynamičtější odvětví v období 2003 – 2007 patřilo pojištění nemoci (od roku 2003 nárůst o 195 %), pojištění úvěrů (o 143 %) a havarijní pojištění kolejových vozidel (o 133 %). Naopak pokles úrovně předepsaného pojistného oproti roku 2003 zaznamenala nejmenší odvětví s podílem pod 1 % – pojištění odpovědnosti z provozu letadel (od roku 2003 pokles o 59 %), havarijní pojištění letadel (o 28 %), pojištění odpovědnosti z provozu lodí (o 27 %) a pojištění přepravovaného nákladu (o 1 %) – viz Tab. 20.

I přes postupný drobný pokles (o 1,4 p.b oproti roku 2003) tvořilo v roce 2007 stále více než polovinu (50,7 %) předepsaného pojistného pojištění vozidel, tj. pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (29,8 %) a havarijní pojištění vozidel (20,9 %). Významný podíl na celkovém objemu předepsaného pojistného na neživotní pojištění si stále udržovalo pojištění majetku (22,2 %), který však od roku 2003 trvale klesal o celkem 3 p.b. I přes zkušenosti, například s katastrofálními povodněmi v letech 1997 a 2002, nemá nadále více než polovina domácností v ČR sjednáno pojištění domácnosti. Tato odvětví, i přes postupný drobný pokles tržního podílu, budou i nadále zaujímat rozhodující podíl. Tržní podíl dalších pojistných odvětví, zejména pojištění všeobecné odpovědnosti, se pozvolně zvyšuje a lze očekávat další mírný nárůst.

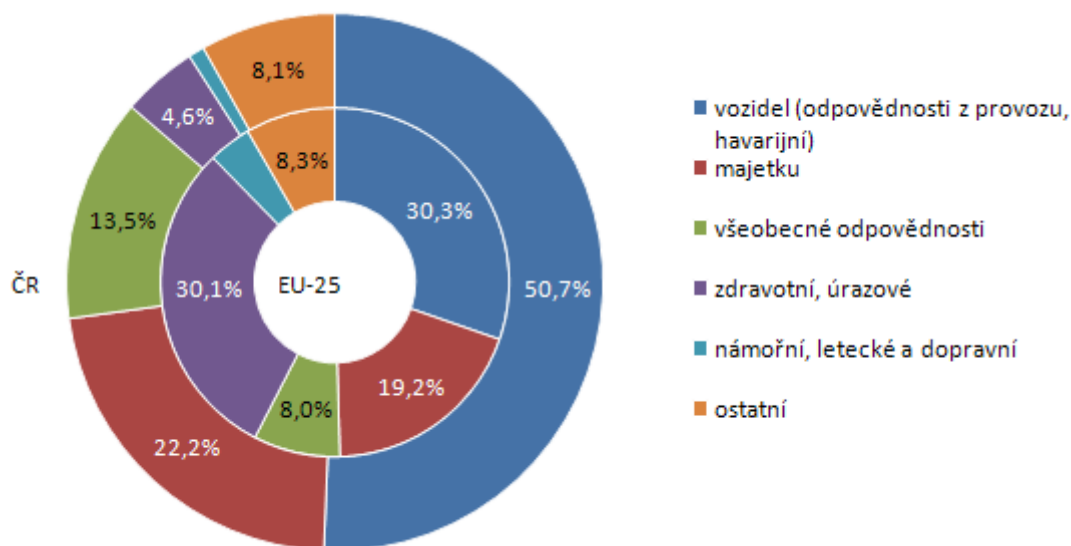

Graf 9 – Předepsané pojistné na NŽP podle odvětví (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP

Předpis pojistného na neživotní pojištění má v EU-25 poněkud odlišné složení než v ČR – viz Graf 10. Podle údajů CEA zaujímalo pojištění vozidel v EU-25 v roce 2007 necelou třetinu předpisu pojistného na neživotní pojištění oproti jeho polovičnímu podílu v ČR. Chybějící

podíl připadá zejména ve prospěch zdravotního a úrazového pojištění, na čemž mají největší podíl Nizozemsko, Německo a Francie, které v roce 2007 vybraly na pojistném na úrazové a zdravotní pojištění dohromady sumu 87,3 mld. eur, představujících 21,9 % celkového předepsaného pojistného na neživotní pojištění.

Graf 10 – Pojistné na NŽP podle odvětví v ČR a v EU-25 (2007)

Zdroj: ČAP, CEA

Čtyřnásobně větší podíl na předepsaném pojistném na neživotní pojištění oproti ČR zaujímá v EU-25 námořní, letecké a dopravní pojištění, a to zejména díky Velké Británii, kde se vybralo téměř 60 % pojistného předepsaného na tento druh pojištění za celou EU-25.

6.2 TECHNICKÉ REZERVY NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Hrubá výše technických rezerv neživotního pojištění, což jsou v podstatě peněžní prostředky, které pojišťovny budou potřebovat v následujících obdobích na výplatu pojistných plnění, od roku 2004 každoročně rostla – viz Tab. 21. V roce 2007 došlo po zpomalení v předchozím roce ke zrychlení tempa růstu na 9 %. V absolutním vyjádření vzrostly technické rezervy neživotního pojištění z 65,4 mld. Kč v roce 2003 na 82,7 mld. Kč v roce 2007.

Tab. 21 – Vývoj technických rezerv pojišťoven NŽP (2003 – 2007)

	2003	2004	2005	2006	2007
Hrubá výše technických rezerv NŽP (mil. Kč)	65 389	65 897	72 448	75 893	82 705
Meziroční růst (%)	-16,4	0,8	9,9	4,8	9,0
Podíl zajistitelů na technických rezervách (%)	30,7	30,6	31,5	29,5	27,7

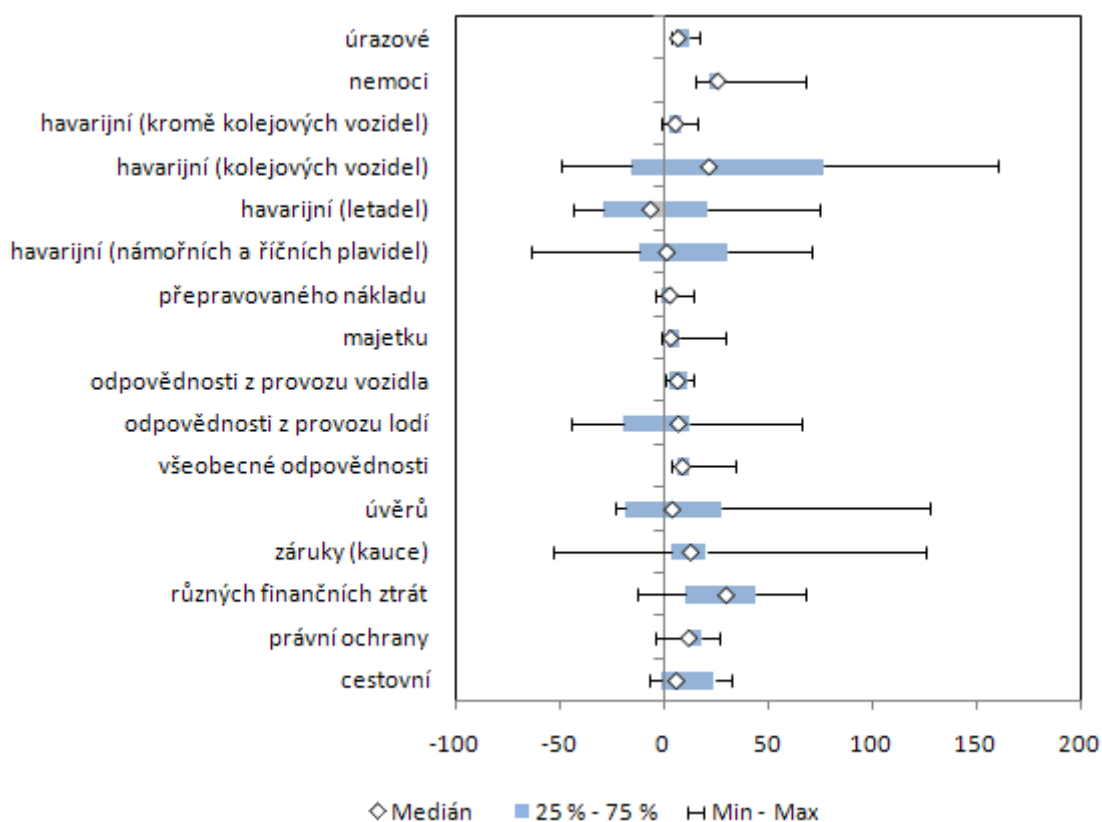
Zdroj: ČNB

Podíl zajistitelů na technických rezervách neživotního pojištění se od roku 2003 snížil z 30,7 % na 27,7 % v roce 2007. Tempo růstu čistých, tj. od podílu zajistitelů očištěných technických rezerv bylo z důvodu poklesu podílu zajistitelů vyšší než tempo růstu hrubých rezerv.

6.3 STATISTICKÉ TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ

6.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví NŽP

Statistický test má ověřit hypotézu, že všechna odvětví neživotního pojištění rostla z hlediska předepsaného pojistného stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

Graf 11 – Růst pojistného podle odvětví NŽP (2001 – 2007, %)

Zdroj: ČAP

Protože u 7 ze 16 odvětví není splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobnosti (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra) a ani není splněna podmínka shody rozptylů všech souborů podle Cochranova testu (hodnota testovacího kritéria $g = 0,31$ překročila kritickou hodnotu $c_{0,05;16;6} = 0,195$), k ověření uvedené hypotézy není vhodné použít jednofaktorovou analýzu rozptylu.

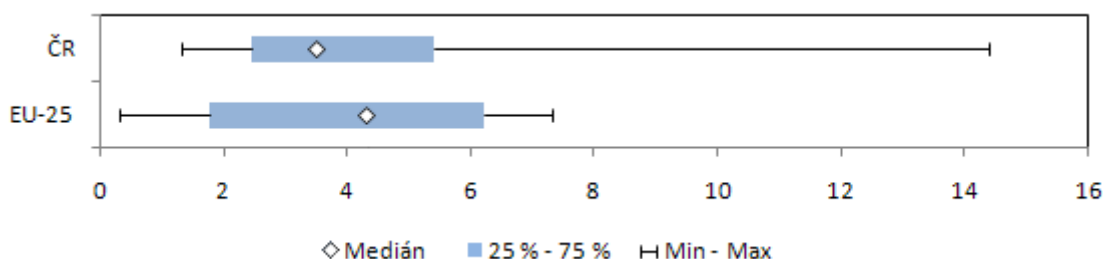
Hypotéza o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného u všech odvětví neživotního pojištění je tedy testována Kruskalovým – Wallisovým testem. Testovací kritérium q nabývá hodnoty 16,28 a spadá tak do oblasti přípustných hodnot, omezené shora kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05;15} = 25$. Na asymptotické hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného u všech odvětví neživotního pojištění nezamítáme. *Předepsané pojistné tedy v období 2001 – 2007 rostlo meziročně ve všech odvětvích neživotního pojištění stejně, nepodařilo se prokázat významné rozdíly.*

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu medián – kvartily – rozpětí (viz Graf 11). Z grafu je patrné, že mezi mediány existují značné rozdíly. Největší medián meziročního růstu předepsaného pojistného vykazuje pojištění různých finančních ztrát (29,9) a nejmenší havarijní pojištění letadel (-5,9). Havarijní pojištění kolejových vozidel vykazuje největší variabilitu hodnot meziročního růstu (209,2), v nejmenším rozmezí se pak pohybovaly hodnoty růstu u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (13,2) a u úrazového pojištění (13,6).

6.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného na NŽP v ČR a v EU-25

Statistický test má ověřit hypotézu, že celkové předepsané pojistné na neživotní pojištění rostlo v ČR a v EU-25 reálně stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

Protože v případě ČR není splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobnosti (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra), k ověření uvedené hypotézy není vhodné použít Studentův t-test, ačkoli mají oba soubory podle Fisherova F-testu stejné rozptyly (hodnota testovacího kritéria $f = 2,66$ nepřekročila kritickou hodnotu $F_{0,025;6;6} = 5,82$).

Graf 12 – Reálný růst pojistného na NŽP v ČR a EU-25 (2001 – 2007, %)

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA

Hypotéza o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného na neživotní pojištění v ČR a v EU-25 je tedy testována Wilcoxonovým dvouvýběrovým testem. Testovací kritérium „u“ nabývá hodnoty 24, která leží vysoce nad kritickou hodnotou $w_{0,05;7;7} = 8$. Na hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného na neživotní pojištění v ČR a v EU-25 nezamítáme.

Předepsané pojistné na neživotní pojištění tedy v období 2001 – 2007 rostlo meziročně v reálném vyjádření stejně rychle v ČR i v EU-25.

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu medián – kvartily – rozpětí (viz Graf 12). Z grafu je patrné, že mezi mediány nejsou výrazné rozdíly. Medián růstu předepsaného pojistného na neživotní pojištění je větší v případě EU-25 (4,3 oproti 3,5). Větší variabilitu hodnot růstu vykazovala ČR (13,1 oproti 7).

7. POROVNÁNÍ POJIŠTĚNOSTI ŽIVOTA A POJIŠTĚNOSTI NEŽIVOTNÍCH RIZIK

7.1 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO

Finanční ani hospodářská krize se podle předběžných výsledků ČAP do pojišťovnictví v roce 2008 zásadně nepromítla. Tempo růstu celkového předepsaného pojistného kleslo v roce 2008 oproti předchozímu roku téměř o polovinu – z 8,8 % na 4,9 % – a dosáhlo hodnoty 136,6 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem, kdy výrazně vyšší dynamiku zaznamenalo životní pojištění, rostlo v roce 2008 jak životní, tak neživotní pojištění přibližně stejným tempem přibližně 5 %. Od roku 2003 vzrostlo předepsané pojistné na životní pojištění o 37 %, zatímco v případě neživotního pojištění činil nárůst jen 24 %. To může být způsobeno mnohem silnější konkurencí v odvětví neživotního pojištění, která tlačí na pokles cen pojistného, zejména v největším odvětví – pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (povinné ručení). V odvětví neživotního pojištění působí dvojnásobný počet pojišťoven (46 oproti 23 v životním pojištění) a specializuje se na něj také většina zahraničních subjektů, které poskytují pojištění přeshraničně na základě svobody volného poskytování služeb.

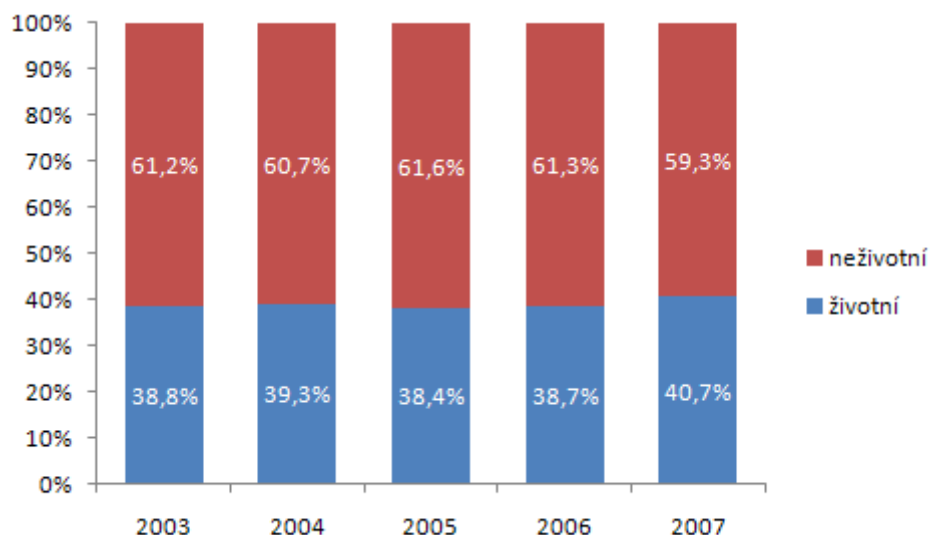
Tab. 22 – Vývoj předepsaného pojistného (2003 – 2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Předepsané hrubé pojistné (mil. Kč)	105 946	112 578	117 079	122 123	132 901	136 569
- životní pojištění	41 129	44 201	44 954	47 233	54 141	56 286
- neživotní pojištění	64 817	68 377	72 125	74 890	78 760	80 283
Meziroční růst předepsaného pojistného (%)	16,9	6,3	4,0	4,3	8,8	4,9
- životní pojištění	20,8	7,5	1,7	5,1	14,6	4,5
- neživotní pojištění	14,5	5,5	5,5	3,8	5,2	5,2

Zdroj: ČAP

Pozn.: * pouze za členy ČAP, 2008 – předběžné výsledky

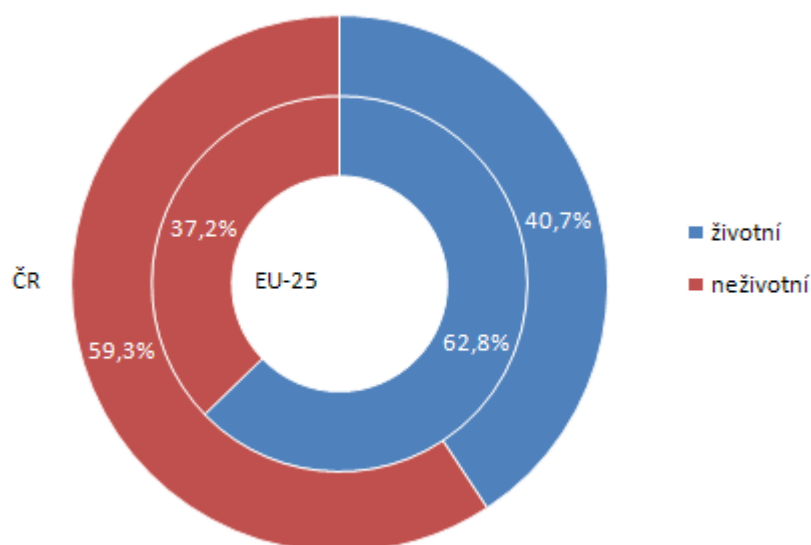
Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném v ČR se v roce 2007 zvýšil na 40,7 % a dosáhl tak historicky nejvyšší hodnoty (viz Graf 13). Tento podíl je však stále podstatně nižší než na vyspělých pojistných trzích zemí EU. V roce 2007 zaujímalo životní pojištění na celkovém předepsaném pojistném v EU-25 v průměru 62,8 %, což je o polovinu více než v ČR (viz Graf 14). Výsledky českého pojišťovnictví se velmi pomalu přibližují k situaci ve vyspělých zemích EU. Pozice ČR výrazně pod průměrem EU na druhou stranu znamená, že český trh i nadále skýtá velký potenciál pro budoucí růst.

Graf 13 – Poměr pojistného na ŽP a NŽP (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP

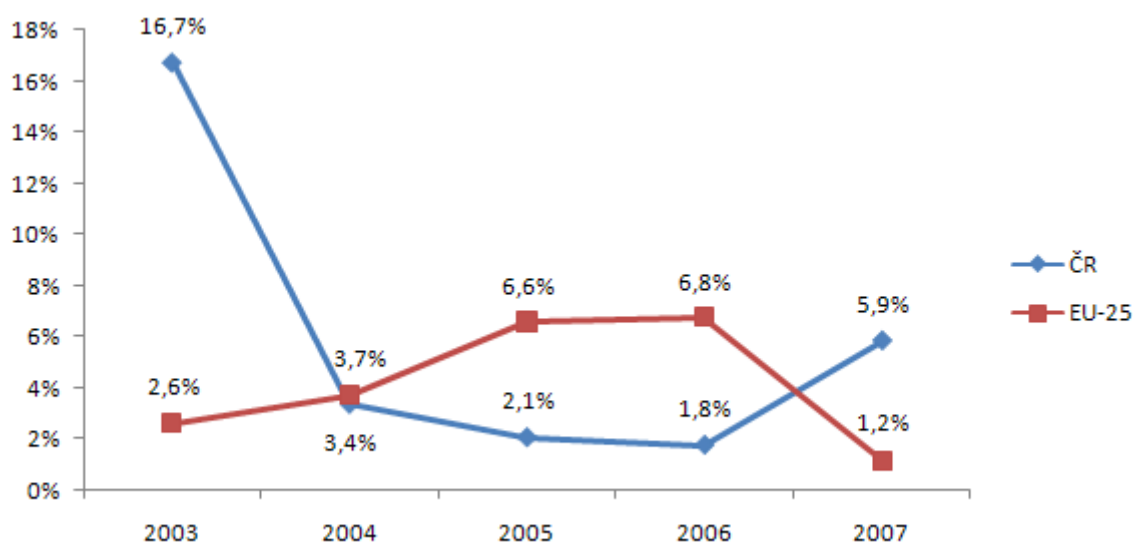
Mezi jednotlivými pojistnými trhy členských států EU existují obecně významné odlišnosti. Jsou jak dlouhodobého strukturálního charakteru, a to zejména mezi původními 15 členskými státy a 12 novými členskými státy, tak krátkodobého charakteru ve vazbě na aktuální vývoj ekonomik a pojistných trhů. Rozdíl ve výši celkové propojištěnosti mezi ČR a průměrem EU není reálně vyrovnat v krátkodobém horizontu. Předpokladem je další dynamický rozvoj české ekonomiky, růst reálných příjmů, zapojení pojišťovnictví do důchodové reformy či vícezdrojového financování zdravotnictví.

Graf 14 – Poměr životního a neživotního pojištění v ČR a v EU (2007)

Zdroj: ČAP, CEA

Při porovnání reálného růstu celkového předepsaného pojistného v ČR a EU-25 je patrné určité oživení českého pojistného trhu v roce 2007 po předchozích letech s tempy růstu nižšími než v členských státech EU (viz Graf 15). V roce 2005 v EU-25 zaznamenalo vyšší tempo reálného růstu životní pojištění (zejména díky vysokým tempům růstu ve Francii a Itálii), v roce 2006 naopak rychleji rostlo odvětví neživotního pojištění (zejména kvůli privatizaci zdravotního systému v Nizozemsku).

Graf 15 – Reálný růst předepsaného pojistného v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA, vlastní výpočty

Základním makroekonomickým ukazatelem vztahujícím se k pojistnému trhu je propojištěnost (tj. podíl hrubého předepsaného pojistného a HDP v běžných cenách). V roce 2007 vrostlo celkové předepsané pojistné v nominálním vyjádření o 1 procentní bod méně než HDP v běžných cenách, hodnota propojištěnosti se však udržela na úrovni minulého roku (3,8 %). V předchozích letech však tato hodnota klesala každoročně o 0,1 procentního bodu. I v tomto ukazateli zaostává pojistný trh ČR za rozvinutými zeměmi EU, kdy jeho průměrná hodnota za celou EU-25 za posledních pět let naopak vzrostla, a to o 0,6 p.b. na 8,7 %, což je oproti ČR více než dvojnásobná hodnota. To je způsobeno především téměř třetinovou hodnotou propojištěnosti v životním pojištění v ČR oproti průměru EU.

S ohledem na pozitivní vývoj HDP v ČR ukazatel propojištěnosti v posledních letech klesal. Z nových členů EU měl v roce 2007 vyšší podíl Kypr (4,4 %), Slovinsko (5,5 %) a Malta (6,4 %), i když ani jejich výsledek nedosáhl průměru EU-25.

Tab. 23 – Podíl pojistného na HDP a na obyvatele v ČR a v EU-25 (2003 – 2007)

			2003	2004	2005	2006	2007
Podíl pojistného na HDP (%)	ČR	celkem	4,1	4,0	3,9	3,8	3,8
		ŽP	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5
		NŽP	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2
	EU-25	celkem	8,1	8,3	8,6	8,9	8,7
		ŽP	4,9	5,0	5,4	5,5	5,5
		NŽP	3,3	3,3	3,2	3,3	3,2
Průměrné pojistné na obyvatele (eur)	ČR	celkem	326	346	384	420	464
		ŽP	127	136	147	162	189
		NŽP	200	210	237	257	275
	EU-25	celkem	1 789	1 891	2 044	2 221	2 284
		ŽP	1 069	1 143	1 273	1 387	1 434
		NŽP	721	748	771	834	850

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA, Eurostat, vlastní výpočty

Různá úroveň rozvoje pojistného trhu se v jednotlivých evropských zemích odrážela i v průměrném pojistném na obyvatele. V ČR hodnota tohoto ukazatele každoročně rostla, od roku 2003 o 138 eur na 464 eur (12 882 Kč) v roce 2007. K růstu docházelo i u průměru za EU-25, který vzrostl od roku 2003 o 495 eur na 2 284 eur (63 408 Kč) v roce 2007. Průměrná hodnota v EU tak byla téměř pětinašobně vyšší než v ČR, a to zejména kvůli téměř osminové hodnotě u životního pojištění. V některých nových zemích (Litva, Lotyšsko, Rumunsko a Bulharsko) nedosahovalo průměrné pojistné na obyvatele ani 200 eur (5 552 Kč), nejvíce z nich vykázalo Slovinsko, a to 942 eur (26 152 Kč).

7.2 TECHNICKÉ REZERVY

Hodnota celkových technických rezerv¹⁸ v hrubé¹⁹ výši v roce 2007 meziročně vzrostla o 8,2 %, což je nejmenší nárůst od roku 2005, a dosáhla výše 281,1 mld. Kč. Tempo růstu čistých²⁰ technických rezerv bylo obdobně jako v předcházejícím roce z důvodu poklesu podílu zajišťovatelů vyšší než tempo růstu hrubých rezerv.

Rychlejšími tempy rostly rezervy životního pojištění (od 8 do 14 %) ve srovnání s rezervami neživotního pojištění, jejich růst se (kromě poklesu přes 16 % v roce 2003) pohyboval v rozmezí od 1 do 10 %. Podíl rezerv životního pojištění na celkových rezervách tak od roku 2003 vzrostl z 67 % na 70,6 % v roce 2007.

¹⁸ Technické rezervy představují budoucí závazky pojišťoven vyplývající z pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, jejichž plnění je pravděpodobné nebo jisté, ale nejisté je jejich výše a okamžik, ke kterému vzniknou. Druhy technických rezerv a jejich tvorba a čerpání jsou stanoveny zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a prováděcí vyhláškou č. 303/2004 Sb.

¹⁹ včetně podílu zajišťovatelů

²⁰ po odečtení podílu zajišťovatelů

Tab. 24 – Vývoj technických rezerv pojišťoven (2003 – 2007)

	2003	2004	2005	2006	2007
Hrubá výše technických rezerv (mil. Kč)	198 174	211 979	238 373	259 794	281 108
- životní pojištění	132 786	146 082	165 925	183 901	198 403
- neživotní pojištění	65 389	65 897	72 448	75 893	82 705
Meziroční růst (%)	1,7	7,0	12,5	9,0	8,2
- životní pojištění	13,9	10,0	13,6	10,8	7,9
- neživotní pojištění	-16,4	0,8	9,9	4,8	9,0

Zdroj: ČNB

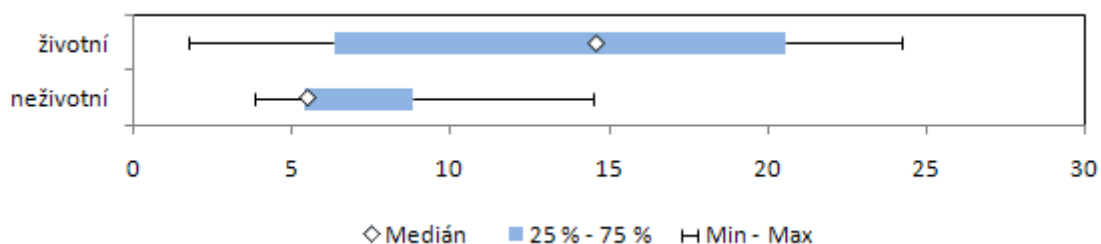
Technické rezervy jsou pro pojišťovny specifickou a zároveň nejvýznamnější položkou pasiv. Podíl čisté výše technických rezerv (vč. rezervy životního pojištění, u níž je nositelem investičního rizika pojistník) na celkových pasivech pojišťoven vzrostl od roku 2004 z 64,7 % na 74,6 %.

7.3 STATISTICKÉ TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ

7.3.1 Růst předepsaného pojistného v ŽP a NŽP

Statistický test má ověřit hypotézu, že předepsané pojistné rostlo v životním i v neživotním pojištění stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

Protože u neživotního pojištění není splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobností (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra), k ověření uvedené hypotézy není vhodné použít Studentův t-test, ačkoli mají oba soubory podle Fisherova F-testu stejné rozptyly (hodnota testovacího kritéria $f = 5,69$ nepřekročila kritickou hodnotu $F_{0,025;6;6} = 5,82$).

Graf 16 – Růst pojistného na ŽP a NŽP (2001 – 2007, %)

Zdroj: ČAP

Hypotéza o shodném meziročním růstu předepsaného pojistného v životním a neživotním pojištění je tedy testována Wilcoxonovým dvouvýběrovým testem. Testovací kritérium w nabývá hodnoty 16, která leží vysoce nad kritickou hodnotou $w_{0,05;7;7} = 8$. Na hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném meziročním růstu předepsaného

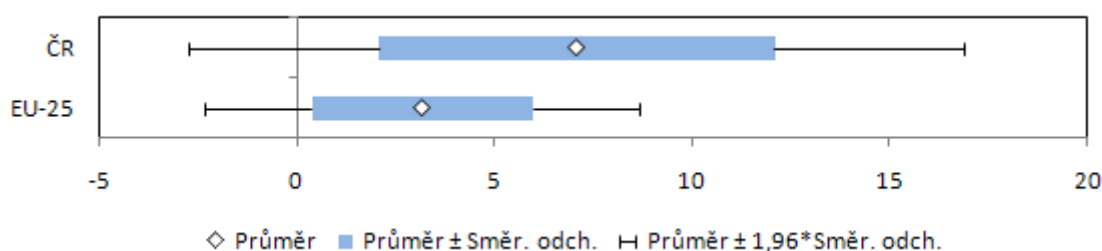
pojistného v životním i neživotním pojištění nezamítáme. *Předepsané pojistné tedy v období 2001 – 2007 rostlo meziročně stejně rychle v životním i neživotním pojištění.*

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu medián – kvartily – rozpětí (viz Graf 16). Z grafu je patrné, že mezi mediány existují značné rozdíly. Medián růstu předepsaného pojistného je větší u životního pojištění (14,6 oproti 5,5). Životní pojištění však také vykazuje větší variabilitu hodnot růstu (22,5 oproti 10,7).

7.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného v ČR a v EU-25

Statistický test má ověřit hypotézu, že celkové předepsané pojistné rostlo v ČR a v EU-25 reálně stejně rychle, a to v období 2001 – 2007. Vstupní data jsou uvedena v Příloze 1.

U obou souborů je splněna podmínka normálního rozdělení pravděpodobností (ověřeno testem kombinace výběrové šikmosti a špičatosti Jarque – Berra), stejně tak mají oba soubory podle Fisherova F-testu stejné rozptyly (hodnota testovacího kritéria $f = 3,18$ nepřekročila kritickou hodnotu $F_{0,025;6;6} = 5,82$), proto je k ověření uvedené hypotézy možné použít Studentův t-test.

Graf 17 – Reálný růst pojistného v ČR a EU-25 (2001 – 2007, %)

Zdroj: ČAP, ČSÚ, CEA

Testovací kritérium t' nabývá hodnoty 1,67, která leží pod kritickou hodnotou $t_{0,05;12} = 2,18$. Na hladině významnosti 0,05 tak testovanou hypotézu o shodném reálném růstu celkového předepsaného pojistného v ČR a v EU-25 nezamítáme. *Celkové předepsané pojistné tedy v období 2001 – 2007 reálně rostlo stejně rychle v ČR i v EU-25.*

Pro grafické znázornění je použit krabicový graf typu průměr – směrodatná odchylka – 1,96*směrodatná odchylka (viz Graf 17). Z grafu je patrné, že průměrný reálný růst předepsaného pojistného je vyšší v ČR než v EU-25 (7,1 oproti 3,2), reálný růst v ČR se však také vyznačuje vyšší variabilitou (19,6 oproti 11).

8. OČEKÁVANÝ VÝVOJ POJIŠTĚNÍ V ČR

Existuje souvislost mezi sociálním systémem a pojištěním. V zemích s vyšší sociální ochranou lidé méně myslí na využití pojištění, jeho význam však na druhé straně stoupá s růstem životní úrovně za účelem zajištění životního standardu. Česká republika je nyní ve zlomovém okamžiku a lze očekávat, že Češi budou dávat na pojištění více.

V budoucnu lze počítat především s dalšími modifikacemi pojistných produktů či nabídkou dalších připojištění k základním produktům. Předpokládá se, že nadále poroste zájem o životní pojištění a bude se prosazovat i trend k větší propojištěnosti u pojištění všeobecné odpovědnosti a u dalších typů pojištění odpovědnosti. V oblasti podnikatelských pojištění jsou pojišťovny připraveny nabídnout produkty ušité na míru jednotlivým klientům.

ČR v nejbližších deseti letech nedostihne průměr EU. V západní Evropě má pojištění dlouhou tradici a lidé rozumí tomu, k čemu pojištění opravdu slouží. U nás se často pojištění falešně prodávalo jako "takové lepší spoření" a lidé tak neví, proč investovat do ochrany své budoucnosti.

Motorem rozvoje by mělo být především životní pojištění, resp. pojištění osob. Záleží ale na tom, jak se rozvine partnerství veřejného a soukromého sektoru. České pojišťovnictví může nabídnout své služby, produkty a kvalitu v rámci důchodové reformy i reformy financování zdravotnictví, stejně jako tomu bylo například v sousedních zemích Německu a Rakousku.

V rámci důchodové reformy musí být komerční pojišťovny bezesporu klíčovými hráči, protože k tomu mají všechny předpoklady. Penzijní fondy, a zejména komerční pojišťovny jsou jako jediné z finančních institucí schopné vklady jak přijímat, tak i vyplácet formou doživotní annuity²¹. Jsou dlouhodobě stabilní na finančním trhu, podléhají přísnému doзору ČNB a splňují i další mezinárodní pravidla, zejména v oblasti tvorby rezerv. Protože se většinou jedná o nadnárodní společnosti, dokážou nabídnout i nízké náklady.

Předpoklady obsažené v návrhu druhé fáze důchodové reformy, která se týká zejména změn dobrovolného penzijního připojištění, významně posilují roli (životních) pojišťoven v systému penzijního připojištění se státním příspěvkem. Na rozdíl od současné praxe by celou fázi výplaty annuit měly zajišťovat právě životní pojišťovny (dnes ji zajišťují penzijní fondy). S modelem, kdy se o annuity stará a vyplácí je životní pojišťovna, se počítá i pro

²¹ pravidelně vyplácené doživotní penze

realizaci druhého pilíře, který spočívá v dobrovolném vyvedení stanovené části prostředků odváděných v rámci základního důchodového pojištění do soukromých fondů (tzv. opt-out). V druhém pilíři však budou působit také penzijní fondy. Z toho, co nyní odvádějí státu do průběžného důchodového systému (28 % z hrubé mzdy), budou lidé v rámci dobrovolného druhého pilíře moci vyvést čtyři procentní body do soukromých fondů s tím, že další dva procentní body si doloží ze svého. Tato spoluúčást má bránit tomu, aby lidé vyváděli peníze ze systému neuváženě. [8]

Pojišťovny jsou rovněž připraveny podílet se na reformě zdravotnictví a umožnit financování nadstandardní zdravotní péče. V současné době mají v podstatě všichni nárok na stejnou lékařskou péči. Zákony nedefinují, co je standardní a co nadstandardní zdravotní péče. Pokud dnes pacient žádá dražší léčbu, která není hrazena z veřejného zdravotního pojištění, musí si ji celou zaplatit sám. Podle navrhovaných zákonů by mohl pouze doplatit rozdíl mezi hrazenou léčbou a tím, co žádá. Nový zákon má totiž umožnit si za takový nadstandard připlácet. Oproti zdravotním pojišťovnám vykazují komerční pojišťovny řadu předností, kterých by bylo vhodné v soukromém zdravotním pojištění využít. Jedná se zejména o dlouhodobou finanční stabilitu sektoru, efektivní státní dohled, vytváření dlouhodobých technických rezerv podle přísných pravidel převzatých z EU, schopnost prodávat individualizované produkty prostřednictvím prodejních sítí, přítomnost významných nadnárodních pojišťoven na českém pojistném trhu a s ní spojená snadná přenositelnost know-how z trhů s rozvinutým soukromým zdravotním pojištěním. Mezi další výhody lze dále počítat silně konkurenční prostředí, které vytváří tlak na zvyšování kvality služeb pro klienty. [6]

Do dvou let se má v ČR uzavírat čtvrtina povinného ručení a havarijního pojištění přes internet. Zvýšit se má také počet kalkulátorů, které umožní porovnávat produkty jednotlivých pojišťoven. Přes internet se začnou prodávat další produkty jako například pojištění odpovědnosti. Za výhodu zájemci o pojištění v tomto případě považují skutečnost, že jim internet nenutí produkty, o něž nemají zájem. Hlavním důvodem pro nákup pojištění přes internet je především rychlost a jednoduchost, ale i cenová úspora. Zatím využívá nákupu produktů přes internet jen něco okolo 10 % klientů. Dalšímu rozšíření brání kromě segmentace, s kterou přišly před nedávnem pojišťovny, také nedůvěra a obavy z bezpečnosti takto uzavřených smluv. [52]

Kvůli finanční krizi vzroste v roce 2009 konkurence, což může trh pročistit od těch pojistitelů, kteří nemají dostatečně pevný základ. Bude mnohem těžší získávat nové klienty.

U životního pojištění se předpokládá zachování růstu, protože jednak vzrůstá uvědomění lidí o potřebě krytí finančních rizik a jednak se životní pojištění ukazuje jako jeden z nejbezpečnějších finančních produktů. Očekává se však přesun zájmu od investičního životního pojištění kvůli snížené ochotě klientů podstupovat investiční riziko k tradičním kapitálovým životním pojištěním a pojistným produktům s garantovaným výnosem. Pokles je možné předpokládat u příspěvků zaměstnavatelů na životní pojištění.

V segmentu podnikatelských pojištění může dojít ke snížení poptávky, protože se firmy budou snažit šetřit na nákladech. Na druhou stranu je pojištění stabilizačním prvkem, který může firmám dodat jistotu pro jejich podnikatelské záměry v době hospodářské recese, což může naopak přinést dodatečný impuls poptávce po pojišťovacích službách.

ZÁVĚR

Rizika provází lidskou společnost od jejího počátku. Některá rizika v průběhu času zanikají, zatímco se objevují nová. Jedním ze způsobů, jak zajistit finanční krytí potenciálních škod vyplývajících z takových rizik, která nelze odstranit či dostatečně omezit, je pojištění. Při pojištění se riziko přenáší z jednotlivce na skupinu a škody se sdílí všemi členy skupiny.

Soukromé pojišťovnictví ČR je srovnatelné s členskými státy EU kvalitou dozoru i trhu. V roce 2008 v ČR působilo celkem 53 pojišťoven, 35 tuzemských pojišťoven a 18 poboček z pojišťoven z EU a třetích států. Přes 70 % kapitálu tuzemských pojišťoven bylo kontrolováno zahraničními subjekty. Počet zaměstnanců pojišťoven dosahoval téměř 14 600. Pojistný trh ČR je historicky poměrně hodně koncentrovaný, koncentrace se však postupně snižuje. Pět největších pojišťoven ovládá přes 70 % trhu.

Pojišťovny v Česku vybraly v roce 2008 na pojistném přes 136 mld. Kč, což bylo o téměř 5 % více než v předchozím roce. Finanční ani hospodářská krize se tak pojišťovnictví nijak zásadně nedotkla. Tempo růstu se udržuje v kladných hodnotách, které se však zmenšují. Ukazatel tzv. propojištěnosti, tj. podílu pojistného na hrubém domácím produktu, dosáhl v roce 2007 hodnoty 3,8 %, stejně jako v předchozím roce. Oproti hodnotám dosahovaným před rokem 2006 však tato hodnota klesla. Propojištěnost v EU dosahuje v průměru více než dvojnásobné hodnoty (8,7 %) a na rozdíl od ČR postupně roste. Z celkového předepsaného pojistného v Česku připadalo 41 % na životní pojištění a 59 % na neživotní pojištění. Podíl životního pojištění se postupně zvyšuje a pomalu tak míří ke stavu, který panuje ve vyspělých zemích EU, kde větší část pojistného (průměr EU - 63 %) tvoří životní pojištění.

Předepsané pojistné na životní pojištění rostlo ve sledovaném období (2003-2008) rychleji (v průměru o 6,6 % ročně) než v případě neživotního pojištění (v průměru o 5 %). Je to zejména díky rostoucímu zájmu o investiční životní pojištění, kde je riziko spojené s investováním pojistného do podílových fondů na straně klienta. Rostoucí obliba tohoto produktu je způsobena zvyšujícím se množstvím klientů, kteří chtějí rozhodovat o umístění spořicí části svých prostředků, a také možností vyššího výnosu oproti produktům s garantovaným zhodnocením. Výrazný nárůst zájmu, spojený zejména s rostoucím počtem poskytnutých hypotečních úvěrů, zaznamenalo také pojištění pro případ smrti, jehož vliv na růst pojistného na životní pojištění byl kvůli absenci rezervotvorné složky zanedbatelný. Propojištěnost v životním pojištění se v ČR udržuje od roku 2005, kdy došlo k mírnému poklesu, na hodnotě 1,5 %. V tomto ukazateli ČR výrazně zaostává za EU, kde jeho hodnota

dosahuje téměř čtyřnásobku (5,5 %) a postupně se zvyšuje. Životní pojištění je na západě jednak naprosto standardním produktem, jednak je ve větší míře než v ČR využíváno pro financování důchodů a zdravotní péče.

Neživotní pojištění rostlo z hlediska předepsaného pojistného o něco pomaleji než životní pojištění, a to zejména z důvodu silné konkurence, která v tomto odvětví panuje a v některých případech tlačí i na pokles sazeb pojistného. Neživotní pojištění poskytuje dvojnásobný počet pojišťoven než životní a v tomto odvětví působí také většina zahraničních subjektů poskytujících v ČR služby bez zřízení pobočky na základě svobody volného poskytování služeb. Největší podíl na nárůstu pojistného mělo pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijní pojištění, dále všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu a pojištění úvěrů. Nejdynamičtěji rostoucím odvětvím bylo pojištění nemoci. Propojištěnost v neživotním pojištění v ČR postupně mírně klesá a v roce 2007 dosáhla hodnoty 2,2 % oproti 2,5 % v roce 2003. V tomto ukazateli ČR nijak výrazně nezaostává za EU, kde je jeho hodnota víceméně stabilní na 3,2 %, což je téměř o polovinu vyšší hodnota než v ČR. To je způsobeno zejména výraznějším rozšířením komerčního zdravotního pojištění, a to kvůli větší spoluúčasti pacientů.

Provedené statistické testování neprokázalo významné rozdíly v růstu předepsaného pojistného v ČR a EU. Stejně tak se nepodařilo prokázat odlišnosti v tempech růstu životního a neživotního pojištění v ČR a také v jednotlivých odvětvích neživotního pojištění. Naopak významné rozdíly se projevily v růstu pojistného v jednotlivých odvětvích životního pojištění, kdy výrazně vyšší tempa růstu zaznamenalo investiční pojištění, a v růstu počtu smluv v jednotlivých odvětvích životního pojištění, kdy výrazně rychleji rostl počet smluv investičního pojištění a pojištění pro případ smrti.

Hodnota závazků vůči pojištěným subjektům, vyjádřená technickými rezervami, rostla v období 2003 – 2007 v průměru o 9,1 % ročně. V životním pojištění bylo tempo vyšší (v průměru o 10,6 % ročně) než v neživotním pojištění (o 6 % ročně), což je způsobeno tím, že se v životním pojištění zvyšoval zejména počet smluv s rezervotvornou (spořicí) složkou, z nichž vznikají kvůli téměř jisté výplatě pojistného plnění vyšší závazky, navíc často jednorázově placených, tedy předplacených na celou dobu trvání pojištění.

V nejbližších letech není reálné, aby ČR dostihla průměr EU, kde má pojištění dlouhodobou tradici. Zvýšení úrovně propojištěnosti záleží zejména na tom, jak rychle a jakým způsobem budou realizovány připravované reformy důchodového systému a

zdravotního pojištění. V případě povinného ručení a havarijního pojištění má vzrůstat jeho uzavírání přes internet. Finanční krize a s ní spojená hospodářská krize pravděpodobně převedou zájem klientů z v posledních letech módních investičních životních pojistek k tradičním produktům s garantovaným výnosem, pokles životního pojištění jako celku se však neočekává. Určité snížení poptávky je možné v segmentu podnikatelských pojištění kvůli snaze podniků o snižování nákladů, na druhou stranu v době hospodářského poklesu může firmám pojištění přinést jistotu do jejich recesí ohroženého budoucího fungování.

Cílem práce byl obecný popis problematiky pojištění, následně analýza vývoje pojištění jako celku i jeho jednotlivých odvětví na českém pojistném trhu a srovnání vývoje v České republice se situací v Evropské unii. Dalším cílem byla také identifikace budoucích vývojových trendů. Cíl práce tak byl splněn.

POUŽITÁ LITERATURA

Monografie

- [1] ČEJKOVÁ, Viktória. *Pojistný trh*. 1. vyd. Praha : Grada, 2002. 119 s. ISBN 80-247-0137-5.
- [2] DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.
- [3] DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2., aktualiz. vyd. Praha : Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
- [4] KUBANOVÁ, J. – LINDA, B. *Sbírka příkladů z pravděpodobnosti*. Bratislava : Statis, 2004. 139 s. ISBN 80-85659-36-0.
- [5] VAUGHAN, E. J. – VAUGHAN, T. M. *Fundamentals of risk and insurance*. 9th ed. Hoboken : John Wiley & Sons, c2003. xvi, 686 s. ISBN 0-471-21687-9.

Seriálové publikace

- [6] BOHUMSKÝ, Petr. Lze si pojistit zdraví? *Pojistný obzor*, 2008, roč. LXXXV, č. 1, s. 20-21. ISSN 0032-2393.
- [7] KELLER, J. – MARTINEK, O. Předběžné výsledky členů ČAP za rok 2007. *Pojistný obzor*, 2008, roč. LXXXV, č. 1, s. 14-15. ISSN 0032-2393.
- [8] MENCLOVÁ, Ivana. Reforma, nebo jen technické úpravy? *Pojistný obzor*, 2008, roč. LXXXV, č. 3, s. 6-7. ISSN 0032-2393.
- [9] MESRŠMÍD, Jaroslav. Pojišťovnictví a ekonomický růst. *Pojistný obzor*, 2007, roč. LXXXIV, č. 6, s. 3-4. ISSN 0032-2393.
- [10] TROJANOVÁ, Eva. 180 let českého pojišťovnictví. *Pojistný obzor*, 2007, roč. LXXXIV, č. 10, s. 6. ISSN 0032-2393.

Elektronické zdroje

- [11] BUDÍKOVÁ, Marie. *Statistika II : distanční studijní opora* [online]. Vydání první. Brno : Masarykova univerzita, 2006 [cit. 2008-10-30]. Dostupný z WWW: <http://econ.muny.cz/data/PMSTII/PMSTII_dso.pdf>.

- [12] BUŘÍK, Lukáš. *Síkora: Pojistný trh má velký potenciál* [online]. 11.6.2007 [cit. 2008-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/114664-sikora-pojistny-trh-ma-velky-potencial/>>.
- [13] BusinessInfo.cz. *Seznam právních norem EU k pojišťovnictví* [online]. 13.1.2006 [cit. 2008-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-eu/seznam-pravnich-norem-eu-k/1000459/1793/>>.
- [14] CEA. *European Insurance in Figures (2007 Data) dataset* [online]. 20.10.2008 [cit. 2008-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.cea.eu/uploads/DocumentsLibrary/documents/1225184978_eif-2006_fix.xls>.
- [15] CEA. *European Insurance in Figures (2006 Data)* [online]. 10.8.2007 [cit. 2008-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.cea.eu/uploads/DocumentsLibrary/documents/Stat%2031%20-%20European%20Insurance%20in%20Figures.pdf>>.
- [16] Česká asociace pojišťoven. *I-12/2008 Vývoj pojistného trhu* [online]. 10.2.2009 [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv01/DOKUMENTY_02%2f1-12_2008_V%u00fdvoj+pojistn%u00e9ho+trhu.pdf>.
- [17] Česká asociace pojišťoven. *Právní předpisy – EU* [online]. c2007-2008 [cit. 2008-10-21]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/Zpravy.aspx?list=DOKUMENTY_01&zobrazeni=pro+web+pr%3%a1vn%3%ad+p%c5%99edpisy+EU>.
- [18] Česká asociace pojišťoven. *Životní pojištění* [online]. c2007-2008 [cit. 2008-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.cap.cz/ZobrazFolder.aspx?folder=Lists%2fMenu+Verejneho+webu%2fPr%c5%afvodce+poji%c5%a1t%c4%9bn%c3%adm%2fPoji%c5%a1t%c4%9bn%c3%ad+dle+druhu+rizika%2fPoji%c5%a1t%c4%9bn%c3%ad+osob>>.
- [19] Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2007* [online]. 17.9.2008 [cit. 2008-09-23]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv01/DOKUMENTY_01%2fC_Z_vyrocní_zprava_2007.pdf>.

- [20] Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2006* [online]. 27.8.2007 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv01/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocní_zprava_2006.pdf>.
- [21] Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2004* [online]. 25.8.2005 [cit. 2008-07-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/FileFromWSS.ashx?file=http://capsrv01/DOKUMENTY_01%2fCZ_vyrocní_zprava_2004.pdf>.
- [22] Česká národní banka. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2007* [online]. 30.6.2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dnft_zpravy/download/dnft_2007_cz.pdf>.
- [23] Česká národní banka. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006* [online]. 2.7.2007 [cit. 2008-05-07]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dnft_zpravy/download/dnft_2006_cz.pdf>.
- [24] *Český statistický úřad* [online]. c2008 [cit. 2008-11-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/>> .
- [25] *Denik.cz*. *Češi si váží života méně než věci* [online]. 31.3.2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/moje_penize/penize_vazi_si_zivota_mene_nez_veci20080331.html>.
- [26] DUBSKÁ, Drahomíra. *Analýza: Co stojí za slábnoucí dynamikou pojistného* [online]. 27.4.2006 [cit. 2008-07-20]. Dostupný z WWW: <http://finweb.ihned.cz/c4-10047830-18333790-P06000_d-analyza-co-stoji-za-slabnouci-dynamikou-pojistneho>.
- [27] *Eurostat* [online]. c2008 [cit. 2008-10-27]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat>>.
- [28] *FinančníVzdělávání.cz*. *Produkty > Pojišťovnictví > Právní úprava pojišťovnictví v ČR > Přehled právních předpisů* [online]. c2007 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=436>>.
- [29] *FinWeb.cz*. *Penzijní připojištění je oblíbenější než životní pojištění* [online]. 24.4.2007 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://finweb.ihned.cz/c6-10043880-21117420-P0B000_d-vyzkum-o-zivotnim-pojisteni>.

- [30] FinWeb.cz. *Jak je atraktivní životní pojištění?* [online]. 21.3.2006 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://finweb.ihned.cz/c4-10047830-18119820-P06000_d-jak-je-atraktivni-zivotni-pojisteni>.
- [31] CHUCHVALCOVÁ, Jana. *Slibná budoucnost životního pojištění* [online]. 14.12.2007 [cit. 2008-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ipb.cz/bankcz/cz/SME/Infoservis/Finance-dane/Pojisteni-a-investovani/22601260.htm>>.
- [32] CHVÁTAL, Dalibor Z. *Druhý dech životního pojištění* [online]. 5.6.2008 [cit. 2008-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/druhy-dech-zivotniho-pojisteni/>>.
- [33] JANDA, Vojtěch. *Češi si neváží života, jsou málo pojištěni* [online]. 31.1.2008 [cit. 2008-09-18]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/cesi_pojisteni20080131.html>.
- [34] JINDRA, Vojtěch. *Pojistně technické rezervy* [online]. [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <http://edu.uhk.cz/~jindrvo1/pojistovnictvi/prednasky/k06_pojistne_technicke_rezervy.ppt>.
- [35] KAIN, Petr. *Jaroslav Daňhel: Trh životního pojištění má ještě všechno před sebou* [online]. 2.3.2007 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://finweb.ihned.cz/c3-20562940-P06000_d-trh-zivotniho-pojisteni-ma-jeste-vsechno-pred-sebou>.
- [36] KOTYROVÁ, Marcela. *Pojistný trh v roce 2008* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.zlatakoruna.info/tip.php?is=&it=21>>.
- [37] Lidovky.cz. *Reforma zdravotnictví - Hlavní novinky, které přináší pacientům zákony schválené vládou* [online]. 10.4.2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/reforma-zdravotnictvi-hlavni-novinky-ktere-prinasi-pacientum-zakony-schvalene-vladou-g5l-/ln_noviny.asp?c=A080410_000018_ln_noviny_sko&klic=224853&mes=080410_0>.
- [38] Ministerstvo financí České republiky. *Pojišťovnictví v EU* [online]. c2005 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pojistovnictvi_eu.html>.

- [39] NEBESKÝ, Pavel. *Jak fungují investiční pojistky* [online]. 2.4.2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/moje_penize/penize_jak_funguji_investicni_pojistky20080331.html>.
- [40] OPojištění.cz. *Pojistný trh mírně zpomalil, stále však roste* [online]. 10.2.2009 [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/pojistny-trh-mirne-zpomalil-stale-vsak-rostl/>>.
- [41] OPojištění.cz. *TÉMA: Jak vidí rok 2009 české pojišťovny* [online]. 21.1.2009 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/tema/jak-vidi-rok-2009-ceske-pojistovny/>>.
- [42] OPojištění.cz. *ČAP: pojistný trh je stále v černých číslech* [online]. 3.11.2008 [cit. 2008-11-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/cap-pojistny-trh-je-stale-v-cernych-cislech/>>.
- [43] OPojištění.cz. *V ČR nejvíce roste investiční pojištění* [online]. 30.3.2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/v-cr-nejvice-roste-investicni-pojisteni/>>.
- [44] PISKÁČEK, Vladimír. *Ministr Petr Nečas: Opt-outem dostaneme do důchodového systému více peněz* [online]. 21.11.2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.e15.cz/rozhovory/ministr-petr-necas-opt-outem-dostaneme-do-duchodoveho-systemu-vice-penez-61220/>>.
- [45] PLISCHKE, Simona Ely. *S životním pojištěním to jde z kopce. Čím to je?* [online]. 8.9.2005 [cit. 2008-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/17523-s-zivotnim-pojistenim-to-jde-z-kopce--cim-to-je>>.
- [46] PodnikInfo.eu. *ČAP: Pojištěnost je v ČR stále jen na půlce průměru EU* [online]. 5.9.2007 [cit. 2008-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.podnikinfo.eu/zprava.aspx?menu=0&sekce=7&id=42d884fd-71b2-4fd6-8c8d-5d9aee068f0c>>.
- [47] RUML, Michal. *Investiční životní pojištění získává na oblibě* [online]. 21.12.2007 [cit. 2008-11-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/142659-investicni-zivotni-pojisteni-ziskava-na-oblibe/>>.

- [48] RYSKOVÁ, Světlana. *Pojištění: rizika vidí Češi reálně* [online]. 1.3.2007 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <http://finweb.ihned.cz/c4-10047830-20552260-P06000_d-riziko-smrti-vidime-realne>.
- [49] Sagit. *Pojišťovnictví* [online]. c1996-2008 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <http://sagit.cz/pages/temauz.asp?cd=123&typ=r&refresh=yes&det=390&tema_id=388>.
- [50] SOVOVÁ, Eva. *Soukromé pojištění v nemoci čeká revoluce* [online]. 30.6.2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/43044-soukrome-pojisteni-v-nemoci-ceka-revoluce>>
- [51] ŠÍSTKOVÁ, Dagmar. *Pojišťovny jsou OK, možná budou mít dočasně nižší výnosy* [online]. 3.10.2008 [cit. 2008-10-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/pojistovny-jsou-ok-mozna-budou-mit-docasne-nizsi-vynosy/>>.
- [52] ŠÍSTKOVÁ, Dagmar. *Prodej pojištění přes internet: někomu vyhovuje, jinému ne* [online]. 17.6.2008 [cit. 2009-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/pojistovny/prodej-pojisteni-pres-internet-nekomu-vyhovuje-jinemu-ne/>>.
- [53] ŠÍSTKOVÁ, Dagmar. *Síkora: čekání na reformy* [online]. 9.5.2008 [cit. 2008-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/zahranici/pojisteni-v-eu/sikora-cekani-na-reformy/>>.
- [54] ŠÍSTKOVÁ, Dagmar. *Počet smluv roste rychleji než pojistné* [online]. 7.5.2008 [cit. 2008-07-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/pojistovny/pocet-smluv/>>.
- [55] Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění. *Výroční zpráva 2004* [online]. 5.10.2005 [cit. 2008-11-12]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dohled_pojistovny/v_z_pojistovny/download/2004_vyrocn_i_zprava_poj.pdf>.

Zákony

- [56] *Zákon č. 168/1999 Sb. ze dne 13. července 1999 o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů.*
- [57] *Zákon č. 363/1999 Sb. ze dne 21. prosince 1999 o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví).*

SEZNAM ZKRATEK

CEA	Comité Européen des Assurances (Evropský výbor pro pojišťovnictví)
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (Výbor evropských dozorových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění)
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
NŽP	neživotní pojištění
p.b.	procentní bod
ŽP	životní pojištění

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Vstupní data statistických testů

Příloha 2 – Pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven v ČR

Příloha 1 – Vstupní data statistických testů

5.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví ŽP (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
pro případ dožití a smrti nebo dožití	27,1	10,2	24,8	8,9	-2,8	-7,0	-1,9
pro případ smrti	-49,8	23,6	53,9	2,8	23,2	31,9	27,3
svatební a prostředků na výživu dětí	19,7	1,8	-1,8	-11,6	-0,3	-0,7	-0,2
důchodové	20,3	-14,6	18,6	-1,8	-13,7	-1,2	-6,9
spojené s investičním fondem	61,2	27,9	55,5	24,1	24,8	50,1	62,2
kapitálové	-8,2	109,5	-35,4	-30,4	-13,6	-41,2	-11,4

5.3.2 Růst počtu smluv podle odvětví ŽP (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
pro případ dožití a smrti nebo dožití	2,6	-1,5	9,1	10,8	2,4	2,4	-5,2
pro případ smrti	4,6	23,2	38,4	43,9	12,3	17,9	23,0
svatební a prostředků na výživu dětí	-4,1	2,0	3,0	-12,7	-13,3	-2,0	-9,8
důchodové	-11,9	-2,4	24,9	-20,5	0,0	-23,5	-6,6
spojené s investičním fondem	97,8	46,1	27,9	34,7	20,9	29,9	41,5
kapitálové	7,8	82,4	-4,3	2,7	-13,1	-12,0	-4,6

6.3.1 Růst předepsaného pojistného podle odvětví NŽP (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
úrazové	17,4	14,2	6,5	3,8	7,1	5,5	11,4
nemoci	24,8	26,3	25,9	67,9	27,9	19,0	15,4
havarijní (kromě kolejových vozidel)	-0,6	11,4	16,2	6,4	5,9	2,2	4,0
havarijní (kolejových vozidel)	100,3	21,7	-48,9	53,6	160,3	6,5	-37,8
havarijní (letadel)	75,0	-43,6	-5,9	-16,3	28,3	-40,8	13,5
havarijní (námořních a říčních plavidel)	-63,5	27,0	-0,1	70,6	-22,6	33,8	1,8
přepřevaného nákladu	14,7	5,5	3,3	0,5	-4,0	-2,5	4,9
majetku	4,7	10,1	29,5	3,7	3,5	-0,6	-0,2
odpovědnosti z provozu vozidla	14,5	10,1	12,5	6,9	3,6	1,3	3,1
odpovědnosti z provozu lodí	-43,9	66,0	7,3	-42,4	4,5	13,3	11,7
všeobecné odpovědnosti	9,2	34,2	13,7	6,3	11,6	4,1	8,1
úvěrů	26,2	-16,0	-23,2	4,4	-21,4	127,4	30,0
záruky (kauce)	22,0	19,3	13,1	126,0	-53,1	11,4	-3,8
různých finančních ztrát	67,9	24,3	43,8	-12,8	29,9	-2,9	44,3
právní ochrany	19,2	17,8	12,2	26,9	-4,0	11,2	11,5
cestovní	-4,4	-6,8	32,0	2,7	32,1	16,9	6,3

6.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného na NŽP v ČR a v EU-25 (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ČR	4,8	6,0	14,4	2,6	3,5	1,3	2,3
EU-25	4,3	7,3	6,1	1,9	1,6	6,3	0,3

7.3.1 Růst předepsaného pojistného v ŽP a NŽP (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
životní	24,2	20,3	20,8	7,5	1,7	5,1	14,6
neživotní	9,7	7,9	14,5	5,5	5,5	3,8	5,2

7.3.2 Reálný růst předepsaného pojistného v ČR a v EU-25 (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ČR	9,3	10,3	16,7	3,4	2,1	1,8	5,9
EU-25	-1,9	3,1	2,6	3,7	6,6	6,8	1,2

Příloha 2 – Pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven v ČR

(stav ke dni 31. 12. 2008)

Obchodní název	Adresa	Kontakt
ACE European Group Ltd, organizační složka	Pobřežní 620, 186 00, Praha 8	info.cz@ace-ina.com
AEGON Pojišťovna, a.s.	Na Pankráci 26/322, 140 00, Praha 4	vasedotazy@aegon.cz http://www.aegon.cz/
AIG EUROPE S.A., pobočka pro Českou republiku	V Celnici 1031, 110 00, Praha 1	informace@aig.com http://www.aig.cz/
Allianz pojišťovna, a.s.	Ke Štvanici 656/3, 186 00, Praha 8	klient@allianz.cz http://www.allianz.cz/
Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka	Sokolovská 100/94, 186 00, Praha 8	info.cz@atradius.com http://www.atradius.cz/
Aviva životní pojišťovna, a.s.	Londýnská 41, 120 21, Praha	info@avivazp.cz http://www.aviva-pojistovna.cz/
AXA pojišťovna a.s.	Lazarská 13/8, 120 00, Praha 2	info@axa.cz http://www.axa.cz/
AXA životní pojišťovna a.s.	Lazarská 13/8, 120 00, Praha 2	info@axa.cz http://www.axa.cz/
Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo	Mírové náměstí 3d/519, 703 00, Ostrava - Vítkovice	adriaway@adriaway.cz http://www.adriaway.cz/
CG Car- Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft organizační složka pro Českou republiku	Zelený pruh 95/97, 140 000, Praha 4	info@cargarantie.cz http://www.cargarantie.cz/
Coface Austria Kreditversicherung AG organizační složka Česko	nám. I.P.Pavlova 1785/5, 120 00, Praha 2	info@coface.cz http://www.coface.cz/
Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	Budějovická 5, 140 21, Praha 4	info@cpp.cz http://www.cpp.cz/
Česká pojišťovna, a.s.	Spálená 75/16, 113 04, Praha 1	klient@cpoj.cz http://www.ceskapojistovna.cz/
Česká pojišťovna Zdraví a.s.	Litevská 1174/8, 100 05, Praha 10	sulcova@zdravi.cz http://www.zdravi.cz/
ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB	Zelené předměstí, Masarykovo náměstí 1458, 532 18, Pardubice	info@csobpoj.cz http://www.csobpoj.cz/
D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s.	Benešovská 40, 101 00, Praha 10	das@das.cz http://www.das.cz/
Deutscher Ring LV-AG, pobočka pro ČR	Rumunská 18/22, 120 00, Praha 2	service@deutscherring.cz http://www.deutscherring.cz/
DIRECT Pojišťovna, a.s.	Jankovcova 1566/2b, 170 00, Praha 7	info@direct.cz http://www.direct.cz/
Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.	Molákova 576/11, 186 00, Praha 8	info.cz@eulerhermes.com http://www.eulerhermes.cz/
Evropská Cestovní Pojišťovna, a.s.	Křižíkova 237/36a, 186 00, Praha 8	ecp@evropska.cz http://www.evropska.cz/
Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	Vodičkova 34/701, 111 21, Praha 1	egap@egap.cz http://www.egap.cz/
Generali Pojišťovna a.s.	Bělehradská 132, 120 84, Praha 2	servis@generali.cz http://www.generali.cz/

Obchodní název	Adresa	Kontakt
Halali, všeobecná pojišťovna, a.s.	Jungmannova 32/25, 117 18, Praha 1	info@halali-pojistovna.cz http://www.halali-pojistovna.cz/
Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.	Římská 2135/45, 120 00, Praha 2	info@hvp.cz http://www.hvp.cz/
HDI Versicherung AG, organizační složka	Jugoslávská 29, 120 00, Praha 2	info@hdiczech.cz
ING pojišťovna, a.s.	Nádražní 344/25, 150 00, Praha 5	klient@ing.cz http://www.ing.cz/
ING Životná pojišťovna, a.s., pobočka pro Českou republiku	Nádražní 344/25, 150 00, Praha 5	klient@ing.cz http://www.ing.cz/
ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku	Nádražní 344/25, 150 00, Praha 5	klient@ing.cz http://www.ing.cz/
INTERPARTNER ASSISTANCE, organizační složka	Kodaňská 25, 101 00, Praha 10	jan.cupa@axa-assistance.cz
Komerční pojišťovna, a.s.	Karolinská 1/650, 186 00, Praha 8	servis@komercpoj.cz http://www.komercpoj.cz/
Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.	Vodičkova 701, 111 21, Praha 1	info@kupeg.cz http://www.kupeg.cz/
Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	Templová 747, 110 01, Praha 1	info@koop.cz http://www.koop.cz/
Maxima pojišťovna, a.s.	Na Dlouhém Lánu 508/41, 160 00, Praha 6	info@maxima-as.cz http://www.maxima-as.cz/
Mondial Assistance International AG - organizační složka	Na Manínách 7, 170 00, Praha 7	info@mondial-assistance.cz http://www.mondial-assistance.cz/
Niederösterreichische Versicherung AG, organizační složka	Hybesova 42, 602 00, Brno	miroslav.stejskal@drpoj.cz http://www.drpoj.cz/
Österreichische Hagelversicherung - Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, organizační složka	Střešovická 748/48, 162 00, Praha 6	makovcova@agrapojistovna.cz
POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.	Na Rybníčku 1329/5, 120 00, Praha 2	czinfo@cardif.com http://www.cardif.cz/
Pojišťovna České spořitelny, a.s.	nám. Republiky 115, 530 02, Pardubice	pojistovnacs@pojistovnacs.cz http://www.pojistovnacs.cz/
Pojišťovna VZP, a.s.	Jankovcova 1566/2b, 170 00, Praha 7	info@pvzp.cz http://www.pvzp.cz/
PRVNÍ AMERICKO -ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a.s. / FIRST AMERICAN CZECH INSURANCE COMPANY	V Celnici 10, 117 21, Praha 1	amcico@amcico.cz http://www.amcico.cz/
QBE Insurance (Europe) Limited, organizační složka	Celetná 38, 110 00, Praha 1	Marian.Batovsky@cz.qbe.com http://www.qbeurope.com/czech/
QBE pojišťovna, a.s., pobočka	Na Příkopě 31, 110 00, Praha 1	marketa.liskova@sz.qbe.com
Servisní pojišťovna a.s.	tř. T. Bati 532, 763 02, Zlín - Louky	info@pcsp.cz http://www.pcsp.cz/
Skandia Lebensversicherungs AG, organizační složka	Václavské nám. 66/808, 110 00, Praha 1	skandia@skandia.cz http://www.skandia.cz/

Obchodní název	Adresa	Kontakt
Slavia pojišťovna a.s.	Revoluční 1/655, 110 00, Praha 1	info@pojistovna-slavia.cz http://www.slavia-pojistovna.cz/
Triglav pojišťovna,a.s.	Novobranská 544/1, 602 00, Brno	triglav@triglav.cz http://www.triglav.cz/
UNIQA pojišťovna, a. s.	Evropská 136/810, 160 12, Praha 6	uniqa@uniqa.cz http://www.uniqa.cz/
VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.	Francouzská 28, 120 00, Praha 2	victoria@victoria.cz http://www.victoria.cz/
Vitalitas pojišťovna, a.s.	Tusarova 1152/36, 170 00, Praha 7	info.cesty@vitalitas.cz http://www.vitalitas.cz/
Wüstenrot pojišťovna a.s.	Na Hřebenech II. 1718/8, 140 23, Praha 4	kontakt@wuestenrot.cz http://www.wuestenrot.cz/
Wüstenrot pojišťovna, pobočka pro Českou republiku	Na Hřebenech II. 1718/8, 140 23, Praha 4	info@wuestenrotpojistovna.cz
Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	Na Hřebenech II. 1718/8, 140 23, Praha 4	kontakt@wuestenrot.cz http://www.wuestenrot.cz/
XL Insurance Company Limited, organizační složka	Karlovo nám. 2097/10, 120 00, Praha 2	linda.kavanova@xlgroup.com

Zdroj: Česká národní banka. *Pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven (stav ke dni 31.12.2008)* [online]. 31.12.2008 [cit. 2009-03-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.cnb.cz/cnb/JERRS.WEB15.BASIC_LISTINGS_RESPONSE_3?p_lang=cz&p_DATUM=31.12.2008&p_hie=HI&p_rec_per_page=108&p_ses_idx=3>.